

Medvirkning barn og unge

Delprosess 1.

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Lovverk og føringer	4
Grunnloven § 104.....	4
Særlovgivingen	4
FNs barnekonvensjon.....	5
Artikkel 12	5
Artikkel 3	5
Situasjon for barn gitt de ulike alternativene	7
Kunnskap fra barna	10
Teorigrunnlag	14
Laget rundt barnet	14
Helsefremmende og forebyggende arbeid	15
Rett til helse	16
Faktorer som påvirker barn og unges helse.....	16
Barn med barnevernstiltak.....	17
Barn med særskilt sårbarhet	19
Faktorer som påvirker kvalitet i barnehagen	20
Tilhørighet og nærmiljø - barnehage	21
Størrelsen på barnehagene	23
Kvalitet i opplæringen i skolen - sentrale faktorer.....	23
Skoleskyss.....	25
Vurdering av særlig farlig eller vanskelig skolevei	25
Elevens modenhet og trafikkerfaring.....	26
Lokal kunnskap knyttet til skoleskyss.....	26
Flyktningetjenesten og voksenopplæring.....	27
Rekruttering og tilgang på kompetanse.....	27
Vurderinger	28
Barnas synspunkter (medvirkning og mening)	28
Båsmo barneskole	28
Lyngheim barneskole	29
Selfors barneskole	29

Storforshei barne- og ungdomsskole	30
Ytteren barneskole	30
Gruben barneskole	31
Hauknes barneskole	31
Rana ungdomsskole	32
Skonseng skole	32
Utskarpen barne- og ungdomsskole	33
Rana voksenopplæring	33
Barn i barnehage	34
Vurderinger av barns innspill	38
Omsorg, beskyttelse og sikkerhet	39
Barnas sårbarhet	40
Barnets rett til helse	42
Barnas rett til utdanning	43
Foreløpige vurderinger og innspill til prosessen	45

Innledning

Oppvekststrukturen i Rana kommune er foreslått endret. En endring vil berøre barn og da skal de høres. Denne rapporten oppsummerer første fase av medvirkningsprosessen hvor barn er hørt i forbindelse med at det ble lansert hvilke alternativer administrasjonen ser på, såkalte «duploklosser».

Det er i tillegg foretatt vurderinger knyttet til omsorg, beskyttelse og sikkerhet, barnets sårbarhet, rett til helse og rett til utdanning.

Det gjøres avslutningsvis en oppsummering med noen foreløpige vurderinger og konkrete anbefalinger til den videre prosessen.

Prosessen videre ser slik ut:

- Høringsutkastet blir offentlig 13. november
- Oppvekst og kulturutvalget 20. november – uttalelse til formannskapet
- Ungdomsrådet 21. november – uttalelse til formannskapet
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse – uttalelse til formannskapet
- Formannskapet 26. november – innstilling til kommunestyret
- Kommunestyret 17.-18. desember – tar stilling til om saken skal sendes på høring

Høringsfrist vedtas av kommunestyret. Administrasjonen foreslår 2 måneder.

Dersom saken sendes på høring vil det bli endelig behandling våren 2025 i de samme organer.

Neste fase i medvirkningen for barn og unge vil være i forbindelse med at et mer konkret forslag sendes ut på høring. Da skal de barna som blir direkte berørt av forslagene få komme med sine innspill.

Helhetlig vurdering og endelig vekting av barnets beste vil komme i forbindelse med endelig behandling av saken.

Lovverk og føringer

Grunnloven og FNs barnekonvensjon fastslår at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Det innebærer også beslutninger på systemnivå.

Grunnloven § 104

Grunnloven § 104 sier at barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Særlovgivingen

Både barnehageloven og opplæringsloven har også en direkte forankring av barnets beste prinsipp.

Barnehageloven § 3 lyder: *Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn.*

Opplæringsloven § 10-1 lyder: *Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn*

Opplæringsloven § 10-2 lyder: *Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.*

FNs barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon er en internasjonal avtale som fastsetter barns rettigheter. Den ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989 og trådte i kraft 2. september 1990. Konvensjonen definerer rettighetene barn har uavhengig av bakgrunn, og har som hovedformål å sikre barn beskyttelse, utvikling, deltakelse og omsorg.

Norge har godkjent og forpliktet seg til barnekonvensjonen i 1991 og innlemmet den i norsk lov i 2003. Hvis andre nasjonale lover er bedre for barn, skal de følges i stedet for FNs barnekonvensjon.

Artikkel 12

FNs barnekonvensjon artikkel 12 skal sikre at barn får medvirke ved at man innhenter barns mening før det gjøres avgjørelser som berører deres situasjon.

1. *Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.*
2. *For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett*

Artikkel 3

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn»

FNs barnekomité lager uttalelser om hvordan barnekonvensjonen skal forstås.

Barnekomiteen har i generell kommentar nr. 14 en omfattende gjennomgang av artikkel 3.

I barnekomiteens generelle kommentar nr 14, kommentar 17 er det utdypet at uttrykket «handling» i artikkel 3 omfatter alle gjerninger, atferd, forslag, tjenester, prosedyrer og andre tiltak.

I kommentar nr. 19 kommer det frem at ikke bare er barn som enkeltindivider beskyttet etter art. 3, men at også grupper av barn eller barn generelt omfattes.

I kommentar nr 50 og 51 kommer det frem at det vil være nyttig å ha en liste over elementer som kan inngå i en barnets beste vurdering. Videre gir komiteen innspill til hvilke elementer som skal tas med i betraktning i kommentarene 52 – 79.

De ulike hensynene er:

- a) Barnets synspunkter (medvirkning og mening)
- b) Barnets identitet
- c) Bevaring av familiemiljø og opprettholdelsen av relasjoner
- d) Omsorg, beskyttelse og sikkerhet for barnet
- e) Barnets sårbarhet
- f) Barnets rett til helse
- g) Barnets rett til utdanning

Listen er i utgangspunktet tilpasset en vurdering av hva som er barnets beste på individnivå og har blant annet søkelys på barnets liv med sin familie som foretrukket sentrum. Komiteen påpeker at ikke bare er barn som enkeltindivider beskyttet av artikkel 3, men også grupper av barn.

I kommentar 80 uttaler komiteen videre at *«ikke alle elementer vil være relevante for hvert tilfelle, og ulike elementer kan brukes på ulike måter i ulike saker. Innholdet av hvert element vil nødvendigvis variere fra barn til barn og fra tilfelle til tilfelle, avhengig av typen av avgjørelse og konkrete omstendigheter»* Det er altså de organer som skal bruke barnets beste prinsipper som må gi det nærmere innhold, tilpasset den situasjon hvor det skal anvendes.

De momentene vi har sett på i denne vurderingen er:

- a. Barnets synspunkter (medvirkning og mening).
 - ✓ En kartlegging, synliggjøring og vektlegging.
- d. Omsorg, beskyttelse og sikkerhet for barnet
 - ✓ Sikkerhet på skolevei og belastning ved lang skolevei. Skjerming.
- e. Barnets sårbarhet
 - ✓ Barn er i utgangspunktet sårbare, jo yngre barna er jo mer vekt får hensynet til sårbarhet, der deres behov for kontinuitet og stabilitet i hverdagen må vektlegges. Se på mulighet for å forebygge usikkerhet og utrygghet.
- f. Rett til helse
 - ✓ Dette hensynet er individfokuset og handler om at barn skal sikres helsehjelp. I utgangspunktet er dette uavhengig av oppvekststruktur. Vi har valgt å se på forebyggende perspektiv blant annet med tilgang på skolehelsetjeneste.
- g. Rett til utdanning.

- ✓ Barnas rett til utdanning er relevant i den grad kvaliteten i barnas skolehverdag berøres, når muligheten for bruk av gode undervisnings- og læringsformer inne og ute påvirkes og når muligheten for gledesfylte aktiviteter i både inne og utemiljø påvirkes.

Situasjon for barn gitt de ulike alternativene

Skole	Alternativer	Situasjon (gitt alternativet)
Skonseng	0-alternativet; 1-7 skole Nybygg/renovering; 1-7 skole Legges ned; elever til Storforshei / andre skoler	• Bygget bærer preg av alder og slitasje og har behov for vedlikehold og oppgraderinger. Hovedbygget har lite dagslys. Mangler i.f.t universell utforming. • Midlertidige løsninger i byggeperiode • Lengre skoleskyss for noen • Større og nye klasser for elevene • Etablerte klassemiljøer splittes opp • Skolegang utenfor nærmiljøet for de fleste elevene.
Lyngheim	0-alternativet: 1-7 skole Nybygg/renovering; 1-7 skole Legges ned; elever til Rana U Legges ned; elever til andre skoler – Hauknes, Ytteren, Gruben og (Selfors)	• Generell slitasje på alle innvendige overflater. Skader på fasadeplate og mange slitte vinduer. Fukt og råteskader i SFO delen. • Midlertidige løsninger i byggeperiode • Mindre uteareal • Skolebygg tilpasset for eldre barn • Etablerte klassemiljøer splittes opp • Elever i sentrum vil trenge skoleskyss • Andre skoler får flere elever • Større og nye klasser for elevene • Skolegang utenfor nærmiljøet

Storforshei	0-alternativet; 1-10 skole Nybygg/renovering; 1-10 skole 1-7 skole 1-10 skole, inkl. elever fra Skonseng alle trinn 1-7 skole inkl. elever fra Skonseng alle trinn	• Merkbar slitasje samt setningsskader i overgang mellom fløyer. Generell slitasje på alle innvendige overflater • Midlertidige løsninger i byggeperiode • Ungdomsskoleelever får skoleskyss til Rana sentrum • Skolegang utenfor nærmiljøet for ungdomsskoleelevene • Elevene som i dag går på Skonseng, får skoleskyss til Storforshei • Større og nye klasser for elevene • Elevene som i dag går på Skonseng, får skoleskyss til Storforshei • Større og nye klasser for elevene • Ungdomsskoleelevene på Storforshei får skolegang utenfor nærmiljøet og skoleskyss til Rana sentrum. Større klasser på Rana U
Selfors	Alle elevene flyttes til Ytteren barneskole – vurdere behov for å endre kretsgrenser mot Båsmo barneskole for å få plass	• Skoleskyss fra Selfors til Ytteren • Endring av kretsgrenser mot Båsmo vil føre til at noen elever tas ut av klasser på Ytteren og settes inn i klasser på Båsmo • Større elevmiljø for elevene fra både Selfors og Ytteren • Større og nye klasser for elevene • Etablerte klassemiljøer splittes opp • Flere vil trenge skoleskyss • Skolegang utenfor nærmiljøet
Ytteren	Legge inn Ytteren miljøbarnehage i en av basene på Ytteren barneskole – vurdere behov for å endre kretsgrenser mot Båsmo barneskoler for å få plass.	• Endring av kretsgrenser mot Båsmo vil føre til at noen elever tas ut av klasser på Ytteren og settes inn i klasser på Båsmo. • Barnehage inn i skolebygget. Nytt miljø både ute og inne for barnehagebarna. • Logistikk i hente- og bringesituasjonen: mange barn samtidig med både barnehage og sfo.

	Oppdatert 23.10 Vurdere Ytteren barneskole på likt grunnlag som Selfors barneskole, som nye lokaler for barnehagedrift	• Elever flyttes til Båsmo og Selfors • Gir lengre skolevei for noen barn • Større og nye klasser for elevene • Etablerte klassemiljøer splittes opp
Utskarpen	8 – 10 klasse sendes til Rana U	• Større elevmiljø for ungdomsskoleelevene fra Utskarpen • Større og nye klasser for elevene • Skoleskyss 42-54 kilometer • Utfordringer med fremkommelighet på vinterføre • Skolegang utenfor nærmiljøet

Barnehage	Forslag	Situasjon
Revelheia	Nedleggelse Slås sammen med andre	• Nedleggelse og flytting gjør at nærmiljøet mister sin/en barnehage. Denne er møteplass og lekeplass også etter åpningstid • Barnehage med inntil 153 barn i et skolebygg • Utfordrende for enkelte foresatte uten sertifikat/bil • Nærhet til skole og kultur kan gi positive synergier og mulighet for sambruk • Inn i Selfors/Ytteren barneskole hvis denne omgjøres til barnehage
Mjølan	Nedleggelse Slås sammen med andre	
Ytteren	Nedleggelse Slås sammen med andre	
Selfors	Nedleggelse Slås sammen med andre barnehager	

Båsmo barnehage	Slås sammen med andre barnehager	
-----------------	----------------------------------	--

Voksne	Forslag	Situasjon
RAVO	Flyttes inn i skolebygg med ledig kapasitet	Voksne og barn i samme miljø

Kunnskap fra barna

Barnekomiteen har i generell kommentar nr. 12 uttalt at prosessen hvor vi hører barn skal være åpen og informativ, frivillig, basert på respekt, relevant, barnevennlig, inkluderende ansvarlig, sikker og sensitiv. Den skal også være støttet av opplæring slik at de voksne må være forberedt og ha kompetanse til å snakke med barn. Barna er hørt i de alternativene som berører skolen/barnehagen de går på.

Barn er ikke pliktig til å si sin mening, dette er frivillig.

Slik er det lagt til rette for medvirkning:

Barn er hørt i sine vante omgivelser i klassene eller i barnehagen sammen med voksne de kjenner fra før og møter hver dag. Barna i skolen er hørt i kjente omgivelser og samme kontekst som i hverdagen ellers gjennom klassesamtale hvor skoleleder og lærere er til stede. Dette for at medvirkning skal skje i trygge rammer.

De minste barna er hørt indirekte gjennom sine foresatte og personal fra barnehagen som kjenner dem godt. Noen av dem (de eldste i barnehage) har også fått mulighet til å si sin mening gjennom en samtale med pedagog i barnehagen.

Hver enkelt enhet (skole eller barnehage) har gitt en beskrivelse av hvordan de har gått frem for å høre barna i sine redegjørelser.

Generelt og overordnet er barna i alle aldre opptatt av hva endringer kan gjøre med vennskap og relasjoner de har i dag. Bekymringen for sosiale konsekvenser gjennom tap av vennskap og bekymringer knyttet til at det nye ikke blir like bra går igjen i uttalelsene. Det er også noen som synes det er spennende å få muligheten til å etablere nye vennskap. I tillegg er barna redd for at det skal bli fullt og trangt på skolen og lite individuell oppmerksomhet fra de voksne. Noen frykter også mer mobbing. Barn i skolealder uttrykker også bekymringer for konsekvenser for fritiden som fotballag og aktiviteter. Lang reisevei er en annen bekymring barna har. Ungdommer som bor langt unna sentrum er bekymret for tid i

skolebuss. I barnehage er også barnestemmene opptatt av relasjoner og trygghet, både relasjoner som er etablert mellom barna, og relasjoner mellom de voksne i barnehagen og barna. Betydningen av barnehage i nærområde som lekeplass og sosial arena for barn, familier og voksne er også fremtredende.

Barnehagebarn

De foresatte og ansatte har bidratt til å ivareta barnas stemme for barnehagebarn. Mange er opptatt av relasjoner og trygghet, både relasjoner som er etablert mellom barna, og relasjoner mellom de voksne i barnehagen og barna. Mange understreker også barnehagens betydning som arena for å skape nettverk for familier med småbarn, som bor i det samme området. Betydningen av barnehage i nærmiljøet er også et element som kommer frem hos alle. Dette gjelder både knyttet til det praktiske for familier, men også betydningen det har for barn å være kjent i sitt nærmiljø. Dette kan eksempelvis handle om stier det er lurt å følge, raskeste vei til en kamerat, hvor en finner blåbær eller trening i trafikken der en bor.

Innspill og uttrykk som kommer direkte fra barna varierer fra de som blir engstelig og sint til de som ser på nye forhold som noe som kan være spennende og nytt. Mange uttalelser uttrykker usikkerhet for hva som vil skje hvis barnehagen de går i ikke skulle være der lenger.

Skoleelever på 1. – 4. trinn

Venner og trygghet er det viktigste for elevene

- ✓ Elevene er opptatt av å være sammen med vennene sine.
- ✓ De føler seg trygge på skolen sin og i klassen sin.
- ✓ De er redde for å miste vennene sine hvis skolen blir lagt ned.
- ✓ De er bekymret for å miste kontakten med vennene sine hvis de må bytte skole.
- ✓ Flere elever ser frem til muligheten for å få nye venner og er positive til å ta godt imot nye elever.
- ✓ Enkelte ser positive sider ved større skoler, som muligheten til å få flere venner og flere medelever å være sammen med. Noen har venner ved andre skoler fra før.

Bekymret for **skoleveien og buss** hvis skolen blir lagt ned.

- ✓ Mange er bekymret for å måtte ta buss til en annen skole.
- ✓ De er bekymret for at det vil ta lang tid og at de kan bli bilsyke.
- ✓ De er bekymret for lengre og mer utrygg skolevei, spesielt de som bor langt unna skolen.
- ✓ Noen er positive til å ta buss.

De trives på skolen sin og ønsker at den skal **pusses opp**.

- ✓ Mange trives på skolen sin og vil ikke at den skal legges ned.
- ✓ De ønsker at skolen og skolegården skal pusses opp.
- ✓ Noen er åpne for å bytte skole, men er fortsatt bekymret for å miste venner og lærere.

- ✓ De føler en sterk tilknytning til sin nåværende skole og er redd for å miste den.
- ✓ Noen foreslår at skolen bør oppgraderes med bedre fasiliteter, som lekeapparater og flere klasserom.
- ✓ De er redde for at det skal bli fullt på skolen hvis det kommer flere elever
- ✓ Redd for at noen av vennene deres må flytte skole.

De har mange **følelser** knyttet til situasjonen.

- ✓ Mange er lei seg for tanken på at skolen kan bli lagt ned.
- ✓ De er bekymret for usikkerheten og hva som vil skje.
- ✓ Noen er redde for å måtte gå på en annen skole.
- ✓ De er bekymret for overfylte klasserom, kaos og bråk, spesielt i garderobene.
- ✓ De er bekymret for hva som vil skje med lærerne deres og om de vil få nok hjelp fra dem.
- ✓ De er bekymret for hvordan endringene vil påvirke idrett, konkurranser og organiseringen av fotballag.

Elever på 5. – 7. trinn

Venner som sosiale forhold

- ✓ De frykter å miste venner eller at det kan bli vanskelig å få nye venner hvis de må bytte skole.
- ✓ De er bekymret for at andre elever kan synes det er skummelt og ubehagelig å bytte skole.
- ✓ De er opptatt av at de som må bytte skole bør få velge hvilken skole de skal begynne på.
- ✓ De ser frem til muligheten for å få nye venner og er positive til å ta godt imot nye elever
- ✓ Elevene er bekymret for at det skal bli fullt på skolen hvis det kommer flere elever
- ✓ Elevene er redde for at noen av vennene deres må bytte skole hvis kretsgrensene endres
- ✓ De er redde for å miste venner og at klassen aldri blir den samme, bekymret for at klasser må splittes.
- ✓ Lurer på hva som skjer med skolevei, 17. mai-feiring, fotballaget og idrett.

Reisevei og skolevei

- ✓ Elevene uttrykker bekymring for lang reisevei, spesielt hvis de må bytte skole.
- ✓ De er bekymret for å miste fritid på grunn av lang reisevei.
- ✓ Noen nevner også bekymringer om sikkerhet på skoleveien, spesielt over Bustneslia om vinteren.

Ønsker å **beholde skolen sin** og er bekymret for å miste venner og lærere.

- ✓ Mange elever uttrykker et sterkt ønske om å beholde skolen sin og ikke bli flyttet.

- ✓ De er bekymret for å miste venner og lærere hvis de må bytte skole.
- ✓ Noen er også bekymret for at det vil bli vanskeligere å få hjelp fra lærere på en større skole.

Bekymringer for **større skoler** og muligheten for mer mobbing og mindre hjelp fra lærere.

- ✓ Noen elever uttrykker bekymring for at det kan bli mer mobbing på en større skole.
- ✓ De er også bekymret for at det kan bli vanskeligere å finne venner på en større skole.
- ✓ Noen er bekymret for at klassene kan bli for store og at de ikke vil få nok hjelp fra lærerne.
- ✓ De er bekymret for trange busser og overfylte klasserom.
- ✓ De lurar på om det vil bli flere lærere når elevtallet øker

Elevene har mange **spørsmål om endringer og konsekvenser** av en eventuell nedleggelse.

- ✓ Elevene stiller spørsmål om hva som vil skje med skolen hvis den legges ned.
- ✓ De lurar på om hele skolen vil bli lagt ned eller bare deler av den.
- ✓ De er også nysgjerrige på hva som vil skje med skolebygget hvis skolen legges ned.
- ✓ De er bekymret for hvordan endringene vil påvirke idrett, konkurranser og fotballag.
- ✓ Noen mener at kommunen kan bruke penger på andre viktige saker, som sykehjem

Elever på 8. – 10. trinn

Sosiale konsekvenser:

- ✓ Elevene er opptatt av hvordan endringer i skolestrukturen vil påvirke det sosiale miljøet.
- ✓ Elevene frykter at nedlegging av skoler kan føre til splittelse av vennskap og at det kan bli vanskeligere å få nye venner.
- ✓ Noen er bekymret for økt risiko for mobbing på større skoler.
- ✓ Mulige negative konsekvenser for idrettslag og fritidstilbud i lokalsamfunnene.

Opplæringen

- ✓ Elevene er bekymret for at større klasser og færre lærere kan føre til mindre tilpasset opplæring og mindre hjelp til elever med spesielle behov.

Reisevei og skolevei er en stor bekymring

- ✓ Elevene uttrykker bekymring for lang reisevei og redusert fritid, spesielt de som må reise til Mo
- ✓ De er bekymret for at lang reisevei vil gå ut over skoletid og muligheten til å delta i fritidsaktiviteter.
- ✓ Noen nevner også bekymringer om sikkerhet på skoleveien, spesielt over Bustneslia om vinteren.
- ✓ Busstilbudet blir også nevnt, med bekymringer om kostnader, fulle busser og behov for bedre bussrute

Ungdommene stiller spørsmål om kommunens **ressursbruk og prioriteringer**.

- ✓ Elevene stiller spørsmål om kommunens prioriteringer og ressursbruk.
- ✓ Elevene stiller spørsmål ved de økonomiske konsekvensene av endringene i skolestrukturen.
- ✓ Elevene lurer på om det er lønnsomt å legge ned skoler og bygge nye, og om pengene heller burde brukes på å renovere eksisterende skoler eller styrke andre tilbud for barn og unge.
- ✓ De lurer på hvorfor kommunen velger å bruke penger på store prosjekter og parker i stedet for å renovere eksisterende skoler.
- ✓ De stiller spørsmål om ressurser til Rana ungdomsskole som de opplever har lite
- ✓ Noen foreslår å slå sammen skoler i utkanten av kommunen eller å renovere eksisterende bygg i stedet for å bygge nytt

Plassmangel og fasiliteter

- ✓ Elevene frykter at færre skoler vil føre til overfylte klasserom og trangere forhold på skolen
- ✓ De stiller spørsmål ved kapasiteten til spesialrom som sløyd, mat og helse, og om det vil bli nok utstyr og lærere til alle elevene.

Ungdommene i Utskarpen og Storforshei er bekymret for **fremtiden og konsekvenser** av eventuelle nedleggelser

- ✓ Elevene er bekymret for fremtiden til skolen sin og lokalsamfunnet.
- ✓ De lurer på hva som vil skje med skolebygget hvis skolen legges ned.
- ✓ De er også bekymret for at nedleggelse av skolen kan føre til at bygda mister viktige tjenester som barnehage, fotball, turn, ski og bensinstasjon.

Elevene ønsker å bli **hørt og tatt på alvor** i prosessen.

- ✓ Elevene uttrykker et ønske om å bli hørt og tatt på alvor i prosessen.
- ✓ Noen mener at de blir truet med nedleggelse hvert år, og at dette skaper usikkerhet.
- ✓ De ønsker at kommunen skal ta hensyn til deres synspunkter og bekymringer.

Teorigrunnlag

«En god oppvekst kan beskrives som en tilværelse preget av trygg og stabil tilknytning til omsorgspersoner, gode voksenmodeller og velfungerende barnehage, skole og nærmiljø» (helsedirektoratet, 2024).

«Ansattes kompetanse er viktig for arbeidet med kvalitet» (Udir, 2024).

Laget rundt barnet

Med laget rundt barn og unge menes voksne og tjenester som samarbeider for å sikre barnets beste i ulike situasjoner, spesielt når det gjelder barn i sårbare situasjoner.

Regjeringen viser til at det å legge til rette for at barn og unge får en god oppvekst, er et

samfunnsoppdrag som deles av mange. Et godt oppvekst miljø skapes gjennom et tett samspill mellom offentlige aktører, familie, nærmiljø og positive krefter i lokalsamfunnet (Rundsskriv Q-16/2013 Forebyggende innsats for barn og unge https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf)

Som kommune er vi avhengig av et godt samarbeid på tvers av ulike tjenester for å gi et godt tilbud på alle arenaene barn oppholder seg på, om vi skal lykkes med å skape trygge og robuste barn som håndterer sine voksne liv. Det er derfor viktig at ulike kompetanse er tilgjengelig internt i barnehager og skoler, og at tjenester som helsestasjons- og skolehelsetjenesten, barneverntjeneste, PPT og familietjenesten bidrar inn i arbeidet. Laget rundt barnet er viktig for å forebygge blant annet utenforskap og psykisk uhelse hos barn og sikre god utvikling i skole og barnehage.

Helsefremmende og forebyggende arbeid

Helsefremmende og forebyggende arbeid er vesentlig for å forbedre livskvaliteten, redusere psykiske plager og hindre utvikling av alvorlige psykiske lidelser. Forebygging av omsorgssvikt og vold, vil umiddelbart ha en positiv effekt på barn, familier, helsevesen og samfunn som helhet.

Ved å satse på helsefremming og forebygging kan man oppnå bedre helse og trivsel i befolkningen, og samtidig redusere belastningen på helsevesenet.

Viktige punkter innen helsefremmende og forebyggende arbeid er:

- ✓ Reduksjon av risiko for psykiske lidelser: Forebyggende tiltak kan redusere risikoen for at barn og familier utvikler alvorlige psykiske plager. Dette kan innebære å styrke foreldres evne til å håndtere stress, fremme sunne sosiale relasjoner og redusere risikofaktorer som ensomhet, mobbing og utenforskap.
- ✓ Tidlig Inn Rana: Tidlig identifisering og støtte til familier og barn som viser tegn på psykiske utfordringer, kan forhindre at problemene utvikler seg. Dette kan være spesielt viktig for barn og unge, som er sårbare i utviklingsperioder og drar stor nytte av å lære mestringsstrategier tidlig.
- ✓ Styrking av motstandskraft og mestringssevner: Det forebyggende arbeidet kan bidra til at barn/unge og foreldre utvikler en sterkere motstandskraft og mestringssevne i møte med livets utfordringer. Dette omfatter tiltak som veiledning, stressmestring, undervisning og kurs i ulike foreldreferdigheter, og tilrettelegging for trygge sosiale nettverk.
- ✓ Reduksjon av stigma: Å jobbe forebyggende innebærer også å informere befolkningen i Rana om psykisk helse og å normalisere det å søke hjelp. Dette reduserer stigma og gjør det lettere for folk å oppsøke hjelp tidlig. Dette vil også ha en effekt på andre tjenester der familietjenesten blir et problemløsende lavterskeltilbud.

Helsefremmende og forebyggende arbeid er en langsiktig investering i menneskers helse og samfunnets samlede velferd, og kan bidra til et sunnere og mer robust samfunn.

Rett til helse

Barn og unges rett til helsehjelp er forankret i pasient- og brukerrettighetsloven § 6-1: «*Barn har rett til nødvendig helsehjelp også i form av helsekontroll i den kommunen barnet bor eller midlertidig oppholder seg*», jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2».

Det skal være skolehelsetjeneste på alle skoler. Formålet med tjenesten er å, i samarbeid med skolen og andre aktører, fremme elevens helse, trivsel og læring. Tjenesten skal bidra til mestring av hverdagsutfordringer og økt helsekompetanse gjennom blant annet helseopplysning, helseundersøkelser, veiledning, rådgivning og undervisning. Videre har tjenesten en sentral rolle i å avdekke risiko for fysiske og psykiske vansker og skjevutvikling, og sørge for oppfølging og henvisning videre ved behov.

Det er utfordrende å rekruttere kvalifisert personell til helsestasjons- og skolehelsetjenesten, og behov for å utdanne flere helsesykepleiere på landsbasis for å dekke behovet i kommunene. På tross av stor søknad til helsesykepleierutdanningen er utdanningskapasiteten for lav. Det jobbes nasjonalt for å styrke utdanningskapasiteten. (Sintef 2021, Helsedirektoratet 2022).

Faktorer som påvirker barn og unges helse

Det er mange ulike faktorer som påvirker helse. Gode levevaner tidlig i livet og godt oppvekstmiljø bidrar til opplevelse av mestring og trivsel, og forebygger fysisk og psykisk uhelse senere i livet.

Å skape gode rammer for oppveksten og utviklingen til barn og unge er en av de viktigste oppgavene i samfunnet. Det å fremme god oppvekst er en oppgave som flere sektorer har ansvar for og må samarbeide om. En god oppvekst kan beskrives som en tilværelse preget av trygg og stabil tilknytning til omsorgspersoner, gode voksenmodeller og velfungerende barnehage, skole og nærmiljø. For at barn og unge skal oppleve mestring og bygge ressurser er det viktig å utvikle deres selvfølelse og egenverd, og spesielt følelsen av å kunne mestre hverdagslivets utfordringer og problemer. Barns oppvekst vil ha betydning for hvordan hverdagens små og større utfordringer mestres senere i livet. Barnehagen og skolen er viktige arenaer for utvikling av barn og unges psykiske og fysiske helse. (FHI, Sektorrapport om folkehelse 2021)

Barnehagers og skolars fysiske inne- og utemiljø er av stor betydning for helse, trivsel og læring blant barn og unge. Barn er også sårbare og mer følsomme med hensyn til eksponering for luftforurensninger, og luftforurensning både inne og ute kan forårsake luftveisplager og føre til utvikling eller forverring av luftveissykdommer. Fuktproblemer og muggvekst kan føre til fare for uønskede helseutfall som hodepine, utløsning eller forverring av astma, og luftveisinfeksjoner. Uheldige innneklimaforhold knyttet til ventilasjon,

temperatur og belysning i skoler og barnehager kan påvirke skoleprestasjoner og arbeidsevne. Videre har støy effekt på kognitiv yteevne hos barn og kan redusere mulighet for konsentrasjon og innlæring (Helsedirektoratet 2022)

Kosthold, fysisk aktivitet og overvekt/ fedme er viktige livsstils- og risikofaktorer som påvirker fysisk helse. Faktorene betyr en del for helsen i oppveksten, men påvirker også helsen i voksenliv og alderdom. Variert fysisk aktivitet er viktig for at barn skal kunne utvikle fin- og grovmotorikk, muskelstyrke og kondisjon.

For å bedre psykisk helse og livskvalitet i befolkningen må det jobbes forebyggende med psykiske plager og lidelser, samtidig med det som fremmer god psykisk helse og livskvalitet. Samfunnet må utvikles slik at befolkningen gis gode forutsetninger for å kunne leve gode liv. Hva den enkelte vil oppleve som viktigst for eget liv og livskvalitet vil variere, men det er likevel noen grunnleggende faktorer av både objektiv og subjektiv art som har vist seg å være betydningsfulle, og som vi kan påvirke på samfunnsnivå. Viktige faktorer som fremmer psykisk helse på befolkningsnivå er sosial tilhørighet, deltakelse, sosial støtte, sosial kapital og like muligheter for alle. Kaasbøll m.fl. (2018) viser til flere studier som har pekt på hvordan sosial støtte og deltakelse i lokalsamfunnet eller nabolaget virker positivt på ungdoms helsetilstand gjennom å skape tilhørighet, sosiale nettverk og en god balanse mellom opplevelse av autonomi og sosial kontroll.

Manglende mestring i skolen er blant de mest alvorlige risikofaktorene for ungdoms psykiske helse. Det å oppleve skolemiljøet som belastende eller stressende henger sammen med tegn på psykiske helseproblemer og selvopplevde helseplager. Følelsen av støtte fra foreldre, lærere og medelever er derimot forbundet med høyere grad av tilfredshet med livet (Helsedirektoratet 2022)

Å bli utsatt for mobbing har sammenheng med et bredt spekter av helseproblemer og sosiale vansker. Det er solid kunnskapsgrunnlag når det gjelder emosjonelle problemer, psykosomatiske problemer og lav selvtillit. Det å bli utsatt for mobbing har sammenheng med økt fravær fra skolen og dårligere skoleprestasjoner. Forskning viser også en sammenheng mellom frafall i videregående opplæring og mobbing i barnehagen (Helsedirektoratet 2022)

Barn med barnevernstiltak

Barn med barnevernstiltak oppnår i snitt lavere karakterer i grunnskolen enn andre jevnaldrende, slutter i større grad underveis på videregående skole og en større andel av dem mottar offentlige ytelser 6-10 år etter grunnskolen.

Når vi sammenligner gruppene med og uten barnevernstiltak er det viktig å ha i mente at det er to grupper som skiller seg fra hverandre på en rekke forhold som påvirker skolemestring og overgang til voksenliv, og som ikke kan knyttes til hva slags hjelp de har mottatt fra barnevernet.

Fra forskning vet vi at andelen med lav sosioøkonomisk status og minoritetsbakgrunn er større blant barn med tiltak fra barnevernet enn i barnebefolkningen ellers. Vi vet også at det er en tydelig sammenheng mellom disse faktorene og frafall fra utdanningssystemet. Barn som utsettes for omsorgssvikt, vold, seksuelle overgrep, vanskjøtsel osv., kan få nevrologiske skader som gir dem problemer langt inn i voksen alder. Det kan være læringsvansker, konsentrasjonsvansker, sosiale problemer, fysiske og psykiske helseproblemer og rusavhengighet, for å nevne noe. (Bufdir, 2024)

Når barn mottar tiltak fra barnevernet er det fordi det er forhold i hjemmet som kan være skadelig for barnet. Barnevernstiltakene varierer fra hjelpetiltak i hjemmet til omsorgsovertakelser hvor barnet flyttes ut av hjemmet og barnevernet overtar omsorgen. Tiltakene blir mer inngripende jo mer skadelige forholdene er.

Tiltak fra barnevernet skal i henhold til barnevernsloven gi nødvendig hjelp for å redusere virkninger av negative oppvekstforhold. Allerede før barnet og familien mottar tiltak fra barnevernet, er det stor risiko for at det allerede finnes levekårsutfordringer relatert til helse, sosiale og økonomiske faktorer i familien.

Barnevernet skal gjennom sitt tiltaksapparat bestrebe seg på å redusere negativ utvikling for barnet, gjennom å sikre trygge og stimulerende rammer for oppvekst. Rana kommune har en familietjeneste som tiltaksapparat, samtidig som det arbeides med «tidlig inn» som dreier seg om helsefremmende og forebyggende arbeid. Imidlertid er det mange forhold barnevernet ikke har mulighet til å påvirke gjennom sitt tiltaksapparat som er sentrale markører for mestring av skole og videre voksenliv. Dette kan være foreldres utdanningsnivå, egenskaper ved nabolaget eller skader som har oppstått før barnevernet fikk kunnskap om barnet og familien (Bufdir, 2024).

Det er ut fra et barnevernsperspektiv viktig å understreke at skole- og barnehagestruktur ikke har noen påvirkning på hvilke tiltak barnevernet vurderer som viktig for hvert enkelt barn i barnevernet. Tiltakene er tilpasset ut fra behov hos barnet og familien. Det er likevel viktig at ressurser og tiltak på skole og barnehagearenaen tilpasses hvert enkelt barn og at det er gode lærings- og lekemiljø. Tilgang på skolehelsetjeneste, lærer- og barnehagenorm som ivaretar elevene/barn med behov for trygge og gode utviklingsforhold, er viktige faktorer.

Barnevernsreformen trådte i kraft 01.01.2022. Denne ble også kalt oppvekstreform og har gitt kommunen som helhet større ansvar for forebygging og tidlig innsats. Det vil si at skole og barnehage er viktige arenaer for å identifisere, forebygge og sikre barn en god utvikling.

Barn med spesialpedagogiske behov

PPT spiller en viktig rolle med å bidra til at barn og unge får den støtten de trenger for å oppleve en best mulig læring og utvikling. Tjenesten er en sentral støtteinstans for å tilrettelegge for at alle barn og unge får et inkluderende og tilpasset opplæringsstilbud.

Tjenesten bidrar med kartlegging og utredning av barn og unges behov når det er mistanke om lærevansker, psykososiale utfordringer eller andre spesielle behov. Tjenesten skal gi veiledning til lærere og andre ansatte om hvordan de kan tilpasse det pedagogiske opplegget for å møte ulike behov. PPT bidrar også med oppfølging og evaluering av tiltak som er satt inn, for å sikre at tiltakene fungerer som de skal og at barnet opplever fremgang. Tjenesten er også en viktig samarbeidspart i det forebyggende arbeidet.

Barn med særskilt sårbarhet

For særskilt sårbare barn er det flere ting som er viktig knyttet til stabilitet:

- ✓ Gode relasjoner til voksne og andre barn.
- ✓ Trygghet knyttet til lokaler, miljøet rundt og kjennskap til rom.
- ✓ Ivaretagelse av viktige rutiner og dagsrytme. Laget rundt barnet (ulike instanser som støtter)

Når sårbare barn må bytte barnehage eller skole, er dette en stor endring i barnas liv. Å forstå konsekvensene er avgjørende for å kunne gi riktig støtte og hjelp i overgangsperioder. Å forstå og støtte sårbare barn i disse situasjonene kan gjøre overgangen lettere.

Kompetanse rundt barnet som kan forstå viktigheten knyttet til stabilitet og kontinuitet, og anerkjenne og bistå barnas følelsesmessige reaksjoner blir viktig.

Eksempler på reaksjoner og konsekvenser kan være:

- ✓ Barnet kan oppleve angst, usikkerhet og sorg over å miste kjente omgivelser, venner og voksne de stoler på.
- ✓ Flytting til et nytt miljø kan føre til vansker med å danne nye vennskap, noe som kan resultere i følelser av ensomhet og isolasjon.
- ✓ Overgangen kan påvirke barnets læringsprosess. Barnet kan ha vansker med å tilpasse seg nye rutiner, forventninger og læringsmetoder.
- ✓ Noen barn kan vise endringer i atferd, som økt irritabilitet, tilbaketrekning eller utfordringer med impuls kontroll.
- ✓ Endringer i barnets liv kan også påvirke familiens dynamikk. Foreldre kan oppleve stress, noe som kan påvirke deres evne til å støtte barnet.
- ✓ Langvarig stress og usikkerhet kan påvirke barnets kognitive utvikling og evne til å konsentrere seg.
- ✓ For sårbare barn kan det å måtte bytte miljø påvirke deres følelse av identitet og tilhørighet, noe som kan være spesielt vanskelig i en sårbar fase av utviklingen.
- ✓ Barn kan føle angst, usikkerhet, eller tristhet når de møter nye miljøer. Det er viktig å gi dem rom til å uttrykke disse følelsene.
- ✓ Barn som er sårbare kan ha vanskeligere for å knytte vennskap. Oppmuntring til å delta i aktiviteter og grupper kan hjelpe dem med å bygge relasjoner.

Sårbare barn kan oppleve utfordringer i overgang til nye, ukjente miljøer. Overgangen kan være relatert til situasjoner som flytting, skolestart eller andre endringer som påvirker deres rutiner og sosiale nettverk.

Ved endringer er det viktig å jobbe godt med overgangen til ny skole/barnehage. God informasjon i forkant både til voksne og barn, der trygge voksne kan svare ut spørsmål som kommer. Ved behov for buss, bør trygge voksne være med på bussen.

Barn med særskilt sårbarhet er ikke en ensartet gruppe, slik at både barnets reaksjoner og behov for tilpasninger vil være individuelt. For barna det gjelder blir det viktig, om en endring skulle komme, at det lages en tilpasset plan som er skreddersydd til det konkrete barnets behov. I dette blir det viktig at det helhetlige laget rundt barnet, skole/barnehage, PPT og andre samarbeidspartnere og foresatte samarbeider om de samlede behovene i overgangssituasjonen og utformer en plan for hvordan overgangen skal skje.

Tiltak som kan være aktuelle.

- Sikre gode overganger
- God tilvenning
- God informasjonsoverføring
- God ivaretagelse av foreldrene
- Trygg skolevei (voksne til stede)
- Tenke helhetlig ift. metode, dagsstruktur, sted og personal. For sårbare barn ikke bytte alle momenter på en gang. Hvis en skal bytte sted og lokaler må man etterstrebe å beholde kjent personale og innhold i dagen.
- Overføre møbler og inventar som er kjent.
- Voksne må beholde roen, både foreldrene og personal. Gi informasjon om det som er sikkert.
- Skjerming ved behov den første tida hvis det er mange og mye nytt
- En trygg voksen kan gi nødvendig støtte og trygghet. Det er viktig at foreldre, lærere, og andre omsorgspersoner er oppmerksomme på barnets behov.
- Å la barnet bli kjent med det nye miljøet gradvis kan være til hjelp.
- Åpen kommunikasjon om hva barnet opplever kan styrke båndet mellom barnet og de voksne. Det gir også mulighet for å identifisere og adressere bekymringer tidlig.
- Tilgang til støtteprogrammer, rådgivning, eller grupper for barn kan være nyttig for å navigere overgangen.
- Det kan være nødvendig med ekstra støtte fra lærere og spesialister for å hjelpe barnet med å tilpasse seg det nye miljøet.

Faktorer som påvirker kvalitet i barnehagen

Det finnes flere artikler som diskuterer hva som kan være kvalitet og hva som kan påvirke kvalitet i barnehagen. Utdanningsdirektoratet beskriver tre punkter som er med og påvirker hvordan kvalitet i barnehagene kan være:

«Kvalitet er ikke et entydig begrep. I barnehage- og opplæringssammenheng beskrives kvalitet ofte ut fra underområdene strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet.

- ✓ **Strukturkvalitet** beskriver de ytre forutsetningene, og handler blant annet om fysiske forhold som bygninger og ressurser, personalets kompetanse, bemanning, organisering og økonomi.
- ✓ **Prosesskvalitet** beskriver innholdet i tilbudet eller opplæringen, og handler blant annet om hvordan rammeplanen eller læreplanen gjennomføres i praksis, medvirkning, relasjoner, aktivitetstilbud, ledelse og kultur for læring.
- ✓ **Resultatkvalitet** er det dere ønsker å oppnå med tilbudet. Det kan for eksempel bety at barna eller elevene opplever lek, læring, trivsel og utvikling, aktiviteter og samhandling.

De tre kvalitetstypene henger sammen. For eksempel kan de ansatte og deres utdanning og kompetanse (strukturkvalitet) påvirke hvordan samspillet mellom barn og voksne blir (prosesskvaliteten), som igjen har betydning for barnas trivsel og utvikling (resultatkvaliteten).»

Helsedirektoratet løfter viktigheten av god grunnbemanning, kompetanse og et personal som klarer å skape gode relasjoner til barna. Dette påvirker trygghet og trivselen til barn, som kan sees opp mot kvalitet i barnehagen.

Men når store barnehager er gode, kan de tilby barna mer mangfold og høyere faglig nivå.»

<https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning/store-barnehager-like-brasom-sma/441189>

Tilhørighet og nærmiljø - barnehage

En definisjon; «Nærmiljø er en samlebetegnelse for de ulike fysiske og sosiale forholdene i et lokalmiljø. Nærmiljøet omfatter blant annet trafikkforhold, samfunnsmessige og kommersielle tjenester, barns lekemuligheter og mulighetene for friluftsliv»

<https://snl.no/n%C3%A6rmilj%C3%B8>).

Tilhørighet og nærmiljø er viktige temaer. Punktene under belyser ulike faktorer som kan påvirke barnas oppvekst:

- Relasjoner
 - ✓ Relasjoner som skapes via barnehagen og videreføres til nabolag og lokalsamfunn. Dette kan bidra til større nettverk for familier.
 - ✓ Barnehagenes uteområde som møteplass på ettermiddagstid i nærmiljøet.
 - ✓ Relasjoner mellom barn vil svekkes ved nedleggelse av barnehager. Barna vil påvirkes direkte ved at tilhørighet, vennskap og relasjonen til trygghetspersoner rokkes ved.

Rammeplanen for barnehager skriver om relasjoner mellom barna: «Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt.» (Rammeplan for barnehager, 2017 – Kunnskapsdepartementet)

<https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/11/11>

- Infrastruktur
 - ✓ Alle foresatte har ikke sertifikat.
 - ✓ Busstilbudet kan påvirke mulighetene barna/foresatte har til å bruke barnehagetilbudet inkludert aktiviteter etter åpningstid.
 - ✓ Det koster penger å benytte seg av busstilbudet. Da kan økonomi påvirke mulighetene til barn.
 - ✓ Lengre kjørevei påvirker miljøperspektivet i negativt lys.
- Sårbare familier
 - ✓ Punktene ovenfor kan være faktorer som påvirker mulighetene til grupper som er sårbare. Sårbare grupper kan være familier som av ulike årsaker ikke har like vilkår (økonomisk, språklig og kulturelle) som andre.
 - ✓ FN-barnekonvensjon peker på hvordan alle barn har rett til like muligheter i sin oppvekst uavhengig av bakgrunn.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/>

Eidsvåg, 2023 skriver i sin forskning om viktigheten nærmiljøet og barnehagen kan ha for minoritetsspråklige familier. Denne forskningsrapporten kan være relevant på et generelt grunnlag for alle familier og familiebakgrunner.

I sin forskningsrapport skriver Eidsvåg, 2023 følgende i konklusjonen:

«Barnehagens foreldrearrangementer er betydningsfulle, selv om de ikke forekommer så ofte. Informantene uttrykker at de stifter bekjentskap med foreldre, noe som siden gjør det naturlig å slå av en prat når de møtes på andre arenaer. Videre peker materialet på betydningen av at barnas vennekrets i stor grad er knyttet til barnehagen. Barnas tilhørighet gjennom barnehagen har innvirkning på deres tilhørighet i den private sfæren. Dersom barnet bor i nærheten av venner fra barnehagen, trekkes barnet mot disse vennene også på fritiden. Sjansen for at dette skjer er større dersom hjemmet er i nærheten av barnehagen. Dette påvirker igjen foreldrenes muligheter til å utvikle bekjentskapene til andre foreldre. Møtene i barnehagen blir en del av flere møter på ulike arenaer som på butikken, kjøpesenteret og barnas fritidsaktiviteter. Barnehagen har mulighet til å forsterke disse båndene gjennom samarbeid og ved å gi foreldreinnsikt i tilhørighetsprosesser blant barna og hvordan familiers tilhørighet til nabolag og lokalsamfunn kan styrkes.

Barnehagen kan være et sted hvor transversal tilhørighet er noe annet enn et ideal. Tilhørigheten gjennom barnehagen dannes imidlertid i hovedsak via svake bånd. Slike bånd skal likevel ikke undervurderes som en integrerende faktor i lokalsamfunnet hvor barnehagen ligger.» (Eidsvåg, 2022 – Nordisk barnehageforskning)

Rana kommune har i sine opptakskriterier vektlagt nærmiljø som en prioritet i sine vedtekter for opptakskriterier i barnehagene

Størrelsen på barnehagene

I forslagene som har vært fremmet til videre arbeid i oppvekststruktur-saken, nevnes omstrukturering til én stor barnehage. Vi kan ikke se en sammenheng mellom kvalitet og størrelse på barnehagene. Derimot peker forskning på hvordan barnehagene organiseres, kompetansen hos personalet og aktivitetstilbudet. Disse er med på å avgjøre om barnehagetilbudet er av god kvalitet.

Bråthen, Hovdenak, Haakestad og Sønsterudbråten, 2016 sier følgende om store barnehager:

«Størrelse er ikke avgjørende for om en barnehage holder høy eller lav kvalitet, slår en gruppe norske forskere nå fast.

Store barnehager er annerledes enn små barnehager, finner forskerne. Skal store barnehager oppnå høy kvalitet, må personalet ha mer oppmerksomhet på organisering enn de behøver i små barnehager. (<https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning/store-barnehager-like-bra-som-sma/441189>)

En nylig publisert rapport om organisering av barnehagehverdagen viser at barnehagens fysiske strukturer og tidsorganisering former kvaliteten. Det viser seg at fleksible bygg og ansatte som kan bidra på tvers er en fordel når det kommer til kvalitet.

Hovedfunn i denne rapporten:

- Både fleksible bygg og ansatte som kan jobbe på tvers av avdelinger bidrar til en god barnehagehverdag
- Store barnehager med mange ansatte gir større fagmiljøer og mer samarbeid.
- Små barnehager fremmer trygghet og forutsigbarhet.
- Barnehagene er opptatt av å ha en fysisk tilstedeværende styrer.

«Det er en utfordring i alle barnehager med tilstrekkelig bemanning gjennom hele dagen. Her har store barnehager med mange ansatte en fordel av å kunne være mer fleksible og rullere på ansatte ved fravær. Små barnehager er mer sårbare for fravær blant ansatte, men de har en fordel ved at de er tettere på barn og foreldre.»

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/2024/fleksible-bygg-og-fleksible-ansatte/>

Kvalitet i opplæringen i skolen - sentrale faktorer

Skolens hovedoppgave er å sikre god og tilpasset opplæring for alle elever. Tilpasset opplæring er en grunnleggende rettighet for alle elever, og det betyr at undervisningen skal tilpasses den enkeltes evner og behov. Ressurser til tilpasset og intensiv opplæring er viktig for at flere elever kan følge det ordinære undervisningstilbudet og redusere behovet for spesialundervisning.

Nasjonale og internasjonale studier viser at faktorer som skolens størrelse eller geografiske nærhet til hjemmet har liten direkte betydning for læringskvaliteten. Isteden vektlegges læringsmiljø, læringsresultater og skolens organisasjon som de viktigste faktorene (Hattie, 2009; Nordahl, 2008). Hovedfokus bør være på faktorer som læringsmiljø, elevprestasjoner, skolens organisering og lærerkompetanse (Hattie, 2009; Nordahl, 2008; Ogden, 2012). Skolens miljø og kultur er avgjørende for elevenes trivsel.

Lærernes faglige kompetanse og pedagogiske ferdigheter har stor betydning for elevenes prestasjoner. Forskningen viser at det er læringens kvalitet som mest påvirker elevenes faglige resultater. Større skoler har et variert sosialt og faglig miljø, noe som kan styrke både elevfellesskapet og lærernes samarbeid om å utvikle undervisningen. Endringer i skolestrukturen kan bidra til større fagmiljøer for lærerne, noe som fremmer deling av kunnskap og samarbeid. Dette er viktige elementer for kvalitet. En god relasjon mellom lærer og elev har stor betydning for elevenes læringsresultater, trivsel og sosiale utvikling. En lærer som viser genuin interesse og omsorg for sine elever, bygger positive relasjoner som igjen styrker elevenes tillit og engasjement for læring. Læreren er en nøkkelperson i klasserommet og bidrar aktivt til elevens utvikling gjennom god klasseledelse og støtte (Hattie, 2009). Forskning indikerer at denne relasjonen ikke påvirkes av skolens størrelse, men av lærerens kompetanse og tilnærming til klasseledelse.

Størrelse på skoler har ifølge nyere forskning mindre betydning for inkludering og tilhørighet. Skoler fra 1. – 5. trinn bør ikke være mye mindre eller større enn 500 elever og at skoler fra 6. – 10. trinn ikke bør være større enn 1 000 elever. Enkelte studier viser en svak tendens til at elever trives noe dårligere på småskoletrinnet i små skoler (mindre enn 150 elever). Men, forskningen er ikke entydig. [Rapport](#)

Læringsmiljø

Et støttende og inkluderende læringsmiljø bidrar til en positiv skoledag for elevene, og dette miljøet legger også grunnlaget for helse og trivsel i hverdagen. Et godt læringsmiljø omfatter blant annet gode relasjoner mellom elever og lærere, samarbeid mellom skole og hjem, samt et fysisk miljø som fremmer læring. Det er avgjørende at elevene får oppleve tilhørighet og vennskap, noe som påvirker deres selvtillit og identitetsutvikling. Barn og unge trenger et sosialt fellesskap hvor de kan delta aktivt og oppleve sosial tilhørighet og interaksjon. Forskning viser at sosial kompetanse blant jevnaldrende har stor betydning for elevenes trivsel og skoleprestasjoner (Nordahl, 2010).

Skolens fysiske miljø, inkludert bygningens tilstand og uteområdene, påvirker elevenes trivsel og læring. God ventilasjon, lysforhold og lite støy er viktige forutsetninger for et godt læringsmiljø. Flere av skolebyggene i Rana kommune er moderne og oppdaterte, mens andre har behov for renovering eller nybygging for å oppfylle kravene til et tilfredsstillende fysisk læringsmiljø.

Mobbing

Mobbing angår hele skolemiljøet og griper også inn i elevenes fritid. Mobbing er et sosialt fenomen, og forskningen viser at dette problemet ikke er knyttet til skolens størrelse, men snarere til det sosiale samspillet blant elevene. Selv om mindre skoler kan ha tettere oversikt over elevenes atferd, er det ingen tydelig sammenheng mellom skolestørrelse og forekomsten av mobbing (Nordahl, 2010; Sollien, 2008). Dette understreker at arbeidet mot mobbing må fokusere på skolens sosiale struktur og interaksjonen mellom elever.

Samarbeid mellom skole og hjem

Et velfungerende samarbeid mellom skole og hjem er viktig for elevenes trivsel og læring. Forskning viser at foreldrenes engasjement og involvering i skolehverdagen styrker elevenes læringsutbytte. Dette samarbeidet sikrer også at foreldrene får medvirke i beslutninger som angår deres barn, noe som er fundamentalt for å støtte elevenes utvikling og trivsel (Kunnskapsløftet, 2006).

Samarbeid med lokalsamfunnet

Skolen er mer enn et sted for undervisning. Skolen gir også mulighet til å knytte sterkere bånd til lokalsamfunnet, og forskning antyder at dette samarbeidet kan gi elevene en mer konkret og virkelighetsnær opplæring. Små skoler, spesielt i bygde områder, har vist seg å kunne ha godt samspill med nærmiljøet, noe som kan berike læringsaktivitetene og knytte skolen tettere til lokalsamfunnet (Solstad, 2006; Kvalsund, 2004). Rønning med flere (2023) beskriver skolen som et servicesenter for innbyggere, et sosialt felleskap og kulturbærer og peker på at skolen er en viktig faktor for bostedsattraktivitet. Nedleggelser kan gi negative effekter som dårligere attraksjonskraft, som igjen kan gi mindre innflytting.

Skoleskyss.

Vurdering av særlig farlig eller vanskelig skolevei

Når man vurderer om skoleveien er «særlig farlig eller vanskelig», legges både objektive og subjektive faktorer til grunn.

- **Objektiv vurdering:** Dette innebærer en kartlegging av forhold som fartsgrense, trafikk tetthet, veibredde, sikt, gangfelt, belysning og veikryss. Årstidene kan også påvirke vurderingen, f.eks. ved endret sikt, føre og brøyting. I slike tilfeller kan «vinterskyss» innvilges.
- **Subjektiv vurdering:** Faktorer som alder, modenhet, syn og hørsel vurderes for å avgjøre om eleven kan ferdes trygt i trafikken.

Selv om den korteste veien er utrygg, kan det finnes alternative veier som gir trygg ferdsel og ikke utløser rett til skyss. Kommunen kan også sette inn tiltak som tilsyn for å gjøre veien tryggere.

Elevens modenhet og trafikkerfaring

Aldersgruppen eleven tilhører vurderes også, med hensyn til typiske trafikkferdigheter og risikooppfattelse på ulike trinn.

- **1. trinn:** Yngre elever har liten trafikkerfaring og lav høyde, noe som gjør det vanskelig for dem å se og bli sett. De oppfatter detaljer, men ofte ikke helhet og konsekvenser.
- **2.-3. trinn:** Elevene har mer erfaring og bedre kontroll, men er fortsatt impulsive og trenger veiledning.
- **4.-5. trinn:** Elever på dette nivået begynner å bli mer selvstendige og stiller spørsmål til regler, men er fremdeles konkrete i tenkingen.
- **6.-7. trinn:** Elevene har god motorisk kontroll og kan overføre erfaringer fra én situasjon til en annen. De har tro på egne ferdigheter, men mangler fortsatt full risikoforståelse.
- **8.-10. trinn:** Ungdom på dette trinnet er erfarne trafikanter, men kan tenke kortsiktig og har ofte stor tro på egen usårbarhet.

Trygg trafikk vektlegger foreldres rolle i å lære barna å ferdes trygt i trafikken, inkludert busstransport.

Lokal kunnskap knyttet til skoleskyss

I mange skyss-saker, både fylkeskommunale og kommunale, har vi elever på småtrinnet som skal lære seg å ta buss til og fra skolen. Foresatte oppfordres til å øve sammen med eleven i løpet av sommerferien der det går linjebuss, eller de første skoledagene der det ikke går linjebuss på sommeren. Dette for at eleven skal bli trygg og lære seg hvordan hen skal forholde seg på busstoppen, på bussen, og hvor hen skal gå av og på bussen. Det oppleves raushet fra fylkeskommunen og transportørene i de sjeldne tilfellene der foresatte må reise sammen med barnet ved skolestart.

Det forventes at reisetiden vil kunne bli kortere enn våre kartlegginger tilsier når skolestrukturen endres, ettersom dagens reisetidsberegninger baserer seg på nåværende struktur. Ruteplanleggere jobber aktivt med å organisere skoleskyssen på en så effektiv måte som mulig, med mål om å optimalisere transporten. Noen elever vil fortsatt måtte bytte buss på Røssvoll, som i dag, men grunnskoleelever deler transport med videregående elever,

og skoleskyssen må også tilpasses elever med delt bosted som trenger transport til skolen. Dette fører til at det går busser både nordover til Storforshei og sørover til Mo sentrum.

Flere elever har i dag lang vei til skolen, for eksempel de som bor langs Nylaengveien, Saltfjellveien, Svartisdalveien, Rauvassdalveien og Plurdalsveien. Elever ved Skonseng skole er kjent med at de vil begynne på ungdomsskolen på Storforshei. I skoleåret 2024/2025 vil elever ved Storforshei barne- og ungdomsskole ha den lengste reiseavstanden, med 30,4 km til skolen.

Det er i dagens struktur og logistikk lagt inn bussbytter på strekningene som hører til Storforshei skolekrets. Det må forventes at det blir bussbytter på de samme punktene i ny skolestruktur. Årsaken til at bussbytte er nødvendig for en del av elevene er at det er mange sidedaler i området, og at elever til barneskole, ungdomsskole og videregående skole samkjøres på bussene.

Når skoleskyss planlegges skal buss benyttes som transportmiddel. Drosje blir kun brukt i begrensede tilfeller, slik som i dag, og kun for tilrettelagt skyss når det ikke finnes rutetilbud eller ved spesielle behov, som skade eller medisinsk diagnose. Busskyss prioriteres også fordi det gir elevene bedre muligheter for sosial deltakelse og inkludering, noe drosjetransport i mindre grad legger til rette for.

Flyktingetjenesten og voksenopplæring

Flyktingetjenesten jobber også med å sikre barnehageplasser i nærheten av familiens bosted, slik at foreldre enkelt kan levere barna i barnehagen før de selv skal til Ravo. Skulle barnehagestrukturen endres, må Flyktingetjenesten vurdere å tilby skysstilbud til barnehagen. Ved større endringer i barnehagestrukturen anbefales det å opprette en egen mottaksbarnehage. Dette ville også samle kompetansen på minoritetsspråklige barn, noe som kan bidra til et bedre tilbud for denne gruppen.

Rekruttering og tilgang på kompetanse

For å sikre at barn og elever får mest mulig ut av barnehage- og skoletilbudet, er det avgjørende at ansatte har riktig og tilstrekkelig kompetanse. I barnehageloven § 24 understrekes viktigheten av forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse, hvor daglig leder i barnehagen skal ha relevant barnefaglig utdanning, mens § 26 stiller krav til grunnbemanning, med bestemte normer for antall ansatte per barn ut fra barnets alder.

I grunnskolen stilles det krav om at lærere har godkjent utdanning og fagkompetanse for de fagene de underviser i, som reguleres i forskrift til opplæringsloven. For eksempel må lærere på ungdomstrinnet ha minst 60 studiepoeng i norsk, engelsk og matematikk, og 30 studiepoeng i andre fag. For mindre skoler kan det være utfordrende å dekke disse kompetansekravene fullt ut.

Både barnehage- og skolesektoren er pålagt å jobbe systematisk med kompetanseutvikling i kollegiale fellesskap. Rammeplanen for barnehagen påpeker at barnehagen skal være en lærende organisasjon, hvor ansatte sammen reflekterer over pedagogiske og etiske utfordringer og vurderer hvordan de kan tilpasse tilbudet best mulig etter barnas behov. Tilsvarende beskriver læreplanverket for skolen at skolen, inkludert SFO, skal være et profesjonsfellesskap der lærere og andre ansatte vurderer og videreutvikler sin praksis i tråd med felles verdier. Denne kollegiale refleksjonen er viktig for å sikre at barn og elever får en trygg og inkluderende hverdag som gir dem mulighet til mestring og utvikling. For eksempel kan barnehagelærere samarbeide om å utvikle språkutviklende aktiviteter i lek, mens lærere på ungdomstrinnet kan diskutere vurderingskriterier for å sikre en rettferdig karaktersetting. SFO-ansatte trenger også kollegial støtte for å utvikle sin praksis og tilpasse seg skolens aktiviteter og rammeplanen.

Utfordringen med å rekruttere kvalifisert personell har imidlertid blitt stadig større, spesielt når det kommer til personell i barnehage. Det utdannes færre lærere i regionen vår. Det har over flere år vært utfordrende å få tak i pedagoger på landsbasis, noe som har kommet tydelig fram i mediebildet. Det er derfor viktig at kommunen tilrettelegger for at barn og elever får best mulig tilgang til kompetente ansatte, slik at kvaliteten på barnehage- og skoletilbudet opprettholdes. Samordning av de menneskelige ressursene vil øke fleksibiliteten i bruk av personalet og bidra til å opprettholde stabile tilbud.

Utdanningsforbundet har i 2024 gjennomført en lokal undersøkelse blant sine medlemmer der resultatet viser flere som vurderer/har vurdert å bytte jobb. Nye endringer kan røre ved det trygge hos arbeidstakere. Dersom Rana kommune gjennom sin omorganisering mister ansatte, kommer behovet for nye arbeidstakere og pedagoger. På den andre siden vil det kanskje være lettere å rekruttere til større fagmiljø i fremtiden. Ansatte fra store barnehager fremhever at det å ha en viss størrelse bidrar til større og mer varierte fagmiljøer, og mer samarbeid på tvers av avdelinger. Samarbeid og kompetanseutveksling er generelt lettere i store barnehager enn i små fordi det er flere å samarbeide med. I skolen er det i utgangspunktet ikke mangel på pedagoger i dag, men det utdannes ikke mange nok for fremtiden. I barnehagen vil mangel på fagansatte berøre strukturkvaliteten i barnehagene som omhandler bemanning og personalets kompetanse.

Vurderinger

Barnas synspunkter (medvirkning og mening)

Båsmo barneskole

- ✓ **Vennskap:** Noen er bekymret for å miste venner, mens andre er spente på muligheten til å få nye venner fra Ytteren skole.

- ✓ **Plassmangel:** Elevene er bekymret for at det kan bli for liten plass i klasserommene, skolegården og garderobene dersom det kommer flere elever fra Ytteren skole.
- ✓ **Trafikksikkerhet:** Flere elever uttrykker bekymring for økt trafikk og farligere skolevei, spesielt for de som må krysse Nordåsveien.
- ✓ **Skolevei:** Elevene påpeker at skoleveien kan bli lang og skummel for elevene fra Ytteren.
- ✓ **Uro og bråk** Noen elever frykter at det kan bli mer uro i klasserommene dersom det blir flere elever

Lyngheim barneskole

- ✓ **Skolebygninger og fasiliteter:** Flere elever kommenterer at noen skoler er gamle og falleferdige, og det etterlyses renovering eller bygging av nye skoler. Det er også bekymring for plassmangel og tilgang til spesialrom dersom skoler slås sammen.
- ✓ **Sosiale forhold og mobbing:** Elevene er opptatt av hvordan endringer i skolestrukturen vil påvirke deres sosiale liv. Det er bekymring for å miste venner, bli splittet fra klasser og måtte tilpasse seg nye miljøer. Noen elever uttrykker også frykt for økt mobbing på større skoler.
- ✓ **Læringsmiljø:** Det er bekymring for at endringer i skolestrukturen kan gå ut over læringsmiljøet. Noen elever mener at det er bedre med mindre skoler, mens andre ser fordeler med større fagmiljøer. Det er også bekymring for at sammenslåing av skoler kan føre til støy og uro, og at det kan bli vanskeligere å håndtere mobbing. Hvordan blir det med lærere.
- ✓ **Økonomi og ressursbruk:** Elevene er opptatt av at kommunen skal prioritere investeringer i skole og utdanning. Det stilles spørsmål ved om det er riktig å bruke penger på andre prosjekter når skolebyggene er i dårlig forfatning. Det er også bekymring for at sammenslåing av skoler kan føre til oppsigelser av lærere. Skolen bør pusses opp.
- ✓ I tillegg til disse temaene, nevnes også elevers medvirkning, psykisk helse, og forskjeller mellom barneskole og ungdomsskole knyttet til at Lyngheim foreslås over til Rana U.

Selfors barneskole

- ✓ **Skolevei:** Elevene er bekymret for lengre skolevei og å måtte ta buss. De nevner at det kan være dyrt, at de kan bli buss-syke, og at det kan være vanskelig å komme seg til skolen hvis de mister bussen.
- ✓ **Venner, relasjoner og fritid:** Elevene er bekymret for å miste kontakten med vennene sine hvis de må bytte skole. De påpeker at de har mange venner på Selfors barneskole og at det kan være vanskelig å bli kjent med nye elever på en ny skole. Redd for hva som skjer med fotballaget og fritiden på Selfors. Sterke følelsesuttrykk

og utrygghet knyttet til det som skjer. Mange spørsmål knyttet til mangel på kontroll og tidsperspektivet i når endringene kan komme.

- ✓ **Læringsmiljø:** Elevene er opptatt av at Selfors barneskole har et godt læringsmiljø med blant annet læringslab, skolegårdsfest og trivselsledere. De er bekymret for at dette kan bli borte hvis skolen legges ned. Redd for å miste venner og skolen sin.
- ✓ **Bygninger og fasiliteter:** Elevene nevner at Selfors barneskole har en ny gymsal, fotballbane, tuftepark og ballbinge. De stiller spørsmål ved hva som vil skje med disse fasilitetene hvis skolen blir lagt ned.
- ✓ **Økonomi:** Elevene er opptatt av kostnadene knyttet til å legge ned skolen og bygge en ny barnehage. De påpeker at det er dumt å bruke penger på dette når det finnes andre barnehager i området.
- ✓ I tillegg til disse fem temaene, er det også flere elever som uttrykker sterke følelser knyttet til alternativ som handler om å legge ned skolen. Elevrådet er også kritisk til prosessen med å hente inn elevstemme fra de minste.

Storforshei barne- og ungdomsskole

- ✓ **Skolebygg:** Elevene er generelt fornøyde med skolebygget, men det er bekymringer for plassmangel hvis flere elever skal flyttes til Storforshei. Noen elever påpeker også at det er for lite plass på kontorene til de ansatte.
- ✓ **Skolevei og skoleskyss:** Mange elever er bekymret for lang skolevei og bussreise. De mener det går ut over fritid og mulighet til å delta på fritidsaktiviteter. Fotball, turn, ski og bensinstasjon er eksempler på dette.
- ✓ **Trygghet:** Elevene føler seg trygge på skolen, men det er bekymringer for økt risiko for mobbing og narkotika på større skoler. Redd for å miste venner.
- ✓ **Sosiale relasjoner og tilhørighet:** Elevene er opptatt av å beholde vennene sine og er redde for å miste dem hvis skolen legges ned eller de må bytte skole. Bedre å flytte store barn enn små.
- ✓ **Økonomi:** Elevene stiller spørsmål ved kommunens prioriteringer og mener det brukes for mye penger i sentrum, mens utkantene blir neglisjert. Dypvannskai og parker i sentrum av Mo i Rana er eksempler på dette.

Ytteren barneskole

- ✓ **Flytting av elever fra Selfors til Ytteren:** Elevene er bekymret for at det vil bli fullt på skolen hvis det kommer flere elever fra Selfors. Noen er bekymret for at klasser må splittes, eller at elever på Ytteren må flyttes til Båsmoen for å få plass til elevene fra Selfors. Andre er positive til å få nye elever på skolen, og tenker at det kan være bra å bli kjent med nye folk.

- ✓ **Flytting av Ytteren miljøbarnehage til Ytteren skole:** Elevene er bekymret for at det vil bli kaotisk på skolen hvis barnehagen flyttes inn. En del er bekymret for at det ikke vil være nok plass til både skolen og barnehagen, og at noen elever derfor må flyttes til Båsmoen. Noen elever er positive til å få barnehagen på skolen, og tenker at det kan være bra for søsken å gå på samme sted.
- ✓ **Mulige konsekvenser for elever som må flytte til Båsmo:** Elevene er bekymret for å miste venner hvis de må flytte til Båsmo. Bekymringer knyttet til at det vil bli lenger skolevei, og at de må ta buss eller sykle langt. Noen elever er bekymret for at det vil bli utrygt å bytte skole, og at de ikke vil kjenne noen på Båsmoen.
- ✓ **Spørsmål om logistikk og praktiske forhold:** Elevene lurer på hva som vil skje med skoleveien, 17. mai-feiringen, fotballaget og idrettsaktiviteter hvis elevene fra Selfors flyttes til Ytteren. Andre lurer på hva som vil skje med uteområdet til barnehagen hvis den flyttes inn på skolen. Noen elever lurer på om søsken må gå på samme skole, eller om de kan bli splittet.
- ✓ **Følelser og meninger om endringene:** Mange elever uttrykker sterke følelser om de foreslåtte endringene, både positive og negative. Noen elever er sinte og frustrerte over at de kanskje må bytte skole, mens andre er glade for muligheten til å få nye venner. Noen elever er redde for å miste venner eller for å måtte gå på en skole de ikke kjenner, mens andre er spente på forandringer.

Gruben barneskole

- ✓ **Sosiale konsekvenser:** Bekymringer om tap av vennskap, muligheten for å få nye venner, og hvordan endringer kan påvirke klassemiljøet. Empati med de elevene som er berørt.
- ✓ **Praktiske utfordringer:** Bekymringer om lengre skolevei, overfylte klasserom og busser hvis det kommer flere elever, og behov for flere lærere og ressurser.
Faciliteter: Bekymringer om overfylte skolegårder, garderober, gymsaler og spesialrom.
- ✓ **Fritid:** Mange tanker om hvordan dette vil påvirke idrett, konkurranse og organisering av fotballag.
- ✓ **Økonomi og ressurser:** Bekymringer om kostnader knyttet til transport, utstyr, og behov for flere lærere.
- ✓ **Læringsmiljø:** Bekymringer om mindre tilpasset opplæring, mindre hjelp fra lærere, økt bråk i klasserommet, overfylte klasserom.
- ✓ **Skolevei:** Kan bli lang skolevei for mange. Mange kan ikke sykle eller gå lenger.

Hauknes barneskole

- ✓ **Venner:** Elevene er opptatt av at de kan miste eller få nye venner når skolestrukturen endres. Har empati med de elevene som er berørt andre steder.
- ✓ **Skolevei:** Lengre skolevei er et negativt aspekt for elevene som blir berørt.

- ✓ **Skole:** Elevene i kommunen er glad i skolen sin og ønsker ikke at den skal legges ned. Vi har plass til flere elever på Hauknes.
- ✓ **Klassestørrelse:** Store klasser på ungdomsskolen er ikke ønskelig.
- ✓ **Lærere:** Elevene er bekymret for hva som skjer med lærerne når skolestrukturen endres

Rana ungdomsskole

- ✓ **Skolevei og buss:** Dette er et gjennomgående tema i alle dokumentene. Elevene er bekymret for lang skolevei og reisetid, spesielt for de som bor i utkanten av kommunen. Det påpekes at lang reisevei kan gå ut over skolearbeid, fritid og psykisk helse. Lite tid til frokost og middag med familien.
- ✓ **Bygninger og fasiliteter:** Tilstanden til skolebyggene er et tema eleven er opptatt av. Flere elever kommenterer at noen skoler er gamle og falleferdige, og det etterlyses renovering eller nybygging. Det er også bekymring for plassmangel og tilgang til spesialrom dersom skoler slås sammen. Det er ikke behov for tre barneskoler så tett som Selfors, Båsmo og Ytteren.
- ✓ **Sosiale forhold:** Elevene er opptatt av hvordan endringer i skolestrukturen vil påvirke deres sosiale liv. Det er bekymring for å miste venner, bli splittet fra klasser og måtte tilpasse seg nye miljøer. Noen elever uttrykker også frykt for økt mobbing på større skoler. Bekymret for at Lyngheim skal inn i Rana u. Dette er ikke plass her og det er ikke egnet for småbarn. Ikke egnet bygg for barneskoleelever. Skal Lyngheim ha det ene bygget blir det for lite plass til oss på det andre. Det er forskjeller mellom barneskole og ungdomsskole
- ✓ **Læringsmiljø:** Det er bekymring for at endringer i skolestrukturen kan gå ut over læringsmiljøet. Noen elever mener at det er bedre med mindre skoler, mens andre ser fordeler med større fagmiljøer. Det er også bekymring for at sammenslåing av skoler kan føre til støy og uro, og at det kan bli vanskeligere å håndtere mobbing.
- ✓ **Økonomi og ressurser:** Elevene er opptatt av at kommunen skal prioritere investeringer i skole og utdanning. Det stilles spørsmål ved om det er riktig å bruke penger på andre prosjekter, som for eksempel en byscene eller dypvannskai, når skolebyggene er i dårlig forfatning. Det er også bekymring for at sammenslåing av skoler kan føre til oppsigelser av lærere. Forslag om å slå sammen Storforshei og Skonseng.
- ✓ I tillegg til disse fem temaene, nevnes også elevers medvirkning og psykisk helse.

Skonseng skole

- ✓ **Venner og sosiale relasjoner:** Elevene er bekymret for å miste vennene sine hvis skolen legges ned. De ønsker å fortsette å gå på skole med de samme vennene. Det er en frykt for at det vil være vanskeligere å finne nye venner på en større skole. Noen elever er redde for at vennskap kan bli splittet opp hvis de må gå på forskjellige

skoler. Det sosiale miljøet og tryggheten ved å kjenne alle på skolen verdsettes. Mener det er mer mobbing på store skoler.

- ✓ **Skolebygning og skolegård:** Mange elever påpeker at skolen og skolegården burde pusses opp. Noen mener at skolen bør bevares slik den er, mens andre ønsker forbedringer. Det er et ønske om at skolen skal være et trygt og trivelig sted å være.
- ✓ **Transport og reisevei:** Bekymring for lengre reisevei og buss- eller bilsyke. Noen elever er vant med å reise med buss, mens andre ser på det som et problem. Tid brukt på transport sees på som tapt tid med venner og familie.
- ✓ **Klassestørrelse og lærere:** Frykt for at klassene blir større på en ny skole. Bekymring for å miste kjente og trygge lærere. Noen elever nevner spesifikke lærere de ønsker å fortsette å ha.
- ✓ **Mobbing og trygghet:** Bekymring for økt risiko for mobbing på større skoler. Følelse av trygghet og tilhørighet på den nåværende skolen vektlegges. Det påpekes at mobbing raskt oppdages og håndteres på den lille skolen.

Utskarpen barne- og ungdomsskole

- ✓ **Reisevei og transport:** Bekymringer om lang reisevei, buss over Bustneslia, reisetid, logistikk for familier og fritidsaktiviteter. Kvalme og bilsyk, kjedelig med buss. Tiden i buss går ut over fritiden.
- ✓ **Skolestørrelse og miljø:** Bekymringer om store klasser, mindre hjelp fra lærere, mobbing, og tap av venner på grunn av nedleggelse. Færre elever gir færre tilbud. Bedre hjelp på mindre skole. Mener det er mer mobbing på stor skole.
- ✓ **Bekymring for nedleggelse:** Spørsmål om hva som skjer med skolebygningen, bassenget, og barnehagen hvis skolen legges ned.
- ✓ **Følelser og bekymringer:** Bekymringer, tristhet, sinne, og redsel for å bytte skole og miste venner. Logistikk for familier med flere barn. Mye stress og mindre fritid, rekker ikke aktiviteter.
- ✓ **Praktiske spørsmål:** Hva skal lokalene brukes til. Spørsmål om betaling for skyss, busstopp, fadderordning, og hva som skjer med kjæledyr. Svømmerne på 4. trinn får ikke dra over Bustneslia på vinteren.

Rana voksenopplæring

- ✓ **Trygghet og trivsel for barn:** Dette temaet går igjen i flere av uttalelsene, både fra elever og elevråd. Det understrekes at barn trenger et trygt og rolig læringsmiljø, og at voksnes tilstedeværelse kan forstyrre dette. Bekymringer rundt mobbing, sosial kontroll og utrygghet blir også uttrykt.
- ✓ **Læringsmiljø for voksne:** Flere elever påpeker at voksne og barn har ulike behov, og at et blandet læringsmiljø kan være lite hensiktsmessig for voksne. Det argumenteres for at voksne kan føle seg ukomfortable i et tenåringsmiljø, og at det kan være distraherende å lære sammen med barn.
- ✓ **Sosial kontroll og mobbing:** Dette temaet er tett knyttet til trygghet og trivsel for barn. Det påpekes at voksnes tilstedeværelse på skolen kan føre til negativ sosial kontroll og mobbing av barn, spesielt for de med foreldre på skolen.

- ✓ **Traumer og stress:** Noen elever uttrykker bekymring for at voksne med traumer kan oppleve stress i et skolemiljø med barn. Dette kan påvirke både deres egen læring og trivselen til barna.
- ✓ **Integrering og verdighet:** Noen elever mener at det å samlokalisere voksenopplæringen med en grunnskole kan sende et negativt signal til nye innbyggere i kommunen. Det argumenteres for at voksne ikke føler seg verdsatt når de må gå på skole med barn, og at dette kan være en hindring for integrering.
- ✓ I tillegg til disse fem temaene, nevnes også praktiske utfordringer som parkering og ulike behov for voksne og barn. Det er også et ønske om at kommunen skal prioritere investeringer i skole og utdanning

Barn i barnehage

Barnehageloven § 3 lyder: «*Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.*» Et viktig prinsipp for medvirkningen er at det skal være frivillig for barnet om det ønsker å dele sin mening. Barn har ikke plikt til å medvirke, dette er frivillig. Hovedprinsippet er at barn skal høres direkte, men alder og modenhet spiller inn. Informasjonen som gis skal være barnevennlig og støttet av voksne som har kompetanse til å snakke med barn.

I hovedsak er barna hørt slik:

De minste barna (1 -2 åringen) er hørt indirekte gjennom kunnskap fra de ansatte og de foresatte. Vurderingene fra ansatte baserer seg på hva vi gjennom fagkunnskap vet om relasjoner, tilknytning og trygghet. Betydningen av barnehage i nærmiljøet for barna er innhentet via de foresatte.

3 og 4 åringene er hørt både indirekte gjennom vurderinger fra personalet og direkte hos de barna som har ønsket å snakke om dette. Barna er spurt direkte om hva de tenker om å bytte barnehage. Dette er gjort i hverdags situasjoner der det har falt seg naturlig å snakke med barn. Måltider og der barna har sittet og tegnet er eksempler på slike situasjoner.

5 åringen er hørt direkte gjennom at de har fått mulighet til å samtale om og reflektere rundt hva de tenker om å eventuelt bytte barnehage. Måltider og der barna har sittet og tegnet er eksempler på slike situasjoner.

De foresatte i barnehagene har blitt spurt spørsmålet «*På hvilken måte tenker du en mulig nedleggelse og bytte av barnehage kan påvirke ditt barn?*»

Til sammen svarte 145 foresatte i Revelheia barnehage, Båsmo barnehage, Ytteren Miljøbarnehage, Mjølan barnehage og Selfors barnehage. I innspillene fra de foresatte er det noen hovedområder som går igjen.

- ✓ Bekymringer for tap av relasjoner: barnet kan miste sine etablerte forbindelser med sine venner og ansatte/omsorgspersoner.
- ✓ Foresatte er redd for at et bytte skal få negativ innvirkning på barnets trivsel. De mener endringer kan forårsake stress, usikkerhet eller forstyrrelse av barnets rutiner.
- ✓ Bekymringer om et nytt barnehagemiljø. Foresatte uttrykker bekymringer knyttet til barnets tilpasning til nye omgivelser, nye rutiner og mulige større barnegrupper.
- ✓ Innvirkning på overgangen til skolen. Foresatte er bekymret for barnets kommende overgang til skolen og hvordan en endring i barnehagen kan påvirke forberedelsene til skolegang. De fleste barn går i dag i barnehage i samme område som skolen holder til.
- ✓ Noen besvarelser påpeker barns tilpasningsevne og motstandskraft og anerkjenner barnets evne til å tilpasse seg og som ser at det kan være et potensial for en positiv opplevelse til tross for en endring.
- ✓ I tillegg til dette er det flere som oppgir at de er bekymret for effekten struktursaken har for de ansatte som jobber i barnehagene i dag og indirekte innvirkning på barna.

De ansatte i barnehagene sier dette som stemme på vegne av barna:

- ✓ Understreker betydningen av barnehage i nærmiljøet. Foresatte er flinke til å lage tilknytning ved å bruke uteområdene og gjøre seg kjent før barnet starter i barnehage.
- ✓ Barnehagen er en god arena for småbarnsfamilier for å bygge relasjoner med andre familier i samme område. De møtes også i barnehagen utenfor åpningstiden.
- ✓ Foreldre som er ny i landet blir inkludert i området de bor gjennom bursdagsfeiringer, chattegrupper og aktivitet på ettermiddagstid.
- ✓ Barn mister kompetanse på områder de skal ferdes i på fritiden, inkludert historikk og mystikk i eget nærområde. Det som knytter bånd og nærhet til stedet.
- ✓ Mister øve-situasjoner i trafikkbildet der de bor
- ✓ Barn brytes opp fra etablerte relasjoner med både venner og pedagoger. Noen vil nok ha utfordringer og bruke lang tid med bygge disse opp igjen.
- ✓ Det er ingen garanti for at barna kommer i en barnegruppe med barn som de senere skal gå på skolen med. De får dermed ikke muligheten til å utvikle vennskap og relasjoner på forhånd, noe som kan skape usikkerhet og utrygghet rundt skolestart.
- ✓ Barn og familier med utfordringer vil måtte reetablere kontakt og relasjon til en ny barnehage/nye pedagoger. Familier som er fulgt opp over tid, hvor barnehagen kjenner utfordringene godt, mister trygghet og forutsigbarhet
- ✓ Flere voksne å forholde seg til for barna gjør det vanskelig å etablere trygge relasjoner.
- ✓ Vårt utemiljø er stort og godt utviklet over tid for å kunne gi barna motorisk utvikling og kroppslige utfordringer.
- ✓ Mange barn har gode relasjoner til sitt utemiljø
- ✓ Miljøet som den tredje pedagog er viktig
- ✓ Mange relasjoner vil gå tapt eller svekkes ved en eventuell flytting/nedleggelse.
- ✓ Beliggenheten til barnehagene i dag er god. Mye å spille på i omgivelsene rundt.

- ✓ Mjølan barnehage har over år hatt et tett samarbeid og dialog med Polarsirkelen vgs. Viktig for rekruttering til arbeid i barnehage.
- ✓ Noen barn er nye i gruppa si etter å ha kommet fra andre barnehager
- ✓ Barn som av flere årsaker er sårbare. Stabilitet er viktig
- ✓ En del flerspråklige som har dårlig språkforståelse. Skape utfordringer ved flytting.
- ✓ Noen barn som har lange dager i barnehagen. Ved lengre reisevei vil dagen muligens bli enda lengere.
- ✓ Gode relasjoner med alle barna som går her i barnehagen og tenker at dette er i fare ved en evt. nedleggelse
- ✓ Mange av barna som går her i barnehagen har brukt lang tid på å bli kjent med de ansatte og de andre barna i barnehagen.
- ✓ Vi trenger rom i ulike størrelser som vi bruker godt til det pedagogiske tilbudet til barna. I vår pedagogikk er rommet viktig som den 3 pedagogien.
- ✓ I utemiljøet er det viktig for oss å kunne tilby barna flater samtidig som de får bakker og skog. Trær og natur rett utenfor døra, dette er viktig for barna og deres motoriske utvikling.
- ✓ Det kan bli vanskelig for de foreldrene som ikke har sertifikat eller bil hvis barna flyttes til en annen bydel. Mange kommer med vogn eller sykkel i dag.
- ✓ Nærmiljøet er også en viktig faktor for alle barn i barnehagealder. De går på turer blir kjent med området, gatene og dette bidrar til trygghet i omgivelsene deres.
- ✓ De går i dag i barnehage sammen med andre barn som de skal begynne på skole sammen med.

Generelt mener de ansatte at byggene det drives i dag er gamle, men likevel er tilpasset og fungerer godt til drift av barnehage. Byggene har mange rom som bidrar til mange muligheter til utvikling av det pedagogiske arbeidet. Uteområdene er tilpasset og funksjonelle. Ellers brukes også hele nærmiljøet aktivt i hverdagen.

Barna som er hørt direkte har flere tanker hvis barnehagen ble borte og de måtte begynne i en ny. Mange sier de ville bli lei seg og sint. De uttrykker også at de trives godt i barnehagen og at det er trygt og mange å leke med. Mange uttalelser uttrykker usikkerhet knyttet til hva som vil skje om barnehagen forsvinner.

Eksempler på følelser:	Usikkerhet om hva som vil skje:
- «Dem får ikke lov, vi vil vær her. Vi vil ikke fløtt i en ny barnehage» - «Ikke ødelegg barnehagen!» (sagt som en type opprop) - «Eg villa blitt lei meg..» - «trist» - «Vi har nøkkel så vi kan vær her» - «Vi e glad i vårres barnehage. Vi bi redd.» - «Det er jo litt fint, eg vil jo ikke vær her, venn min bynt i ny barnehage». - «Kanskje litt sint ... og litt rasende ...» - «Eg vil ikke fløtt i fra den her barnehagen!» - «se her, eg har tegna en trist munn» - «Det her e en glad munn» - «Eg e sterk og kan bryt meg inn vess nån steng» - «Eg villa jo først vær på regnbuen og så til skola», gutt 4 år. (Regnbuen= storavdelingen). - «Eg veit, eg har hørt det» - «vil ikke» «har ikke lyst» - «synes synd på barnehagen, skal den rives ned»?	- «Eg veit ikke korsn barnehage eg ska vær i» - «Kem ska vi vær med da?» - «Da kan vi ikke gå nån plass. Da må vi bare være ute. Da må vi bære vær ute» - «Kor ska vi vær hen da?» - «Da må vi begynn i en anna barnehage» - «Kor ska vi da? Det kan jo være fint med ny barnehage og hever det ene øyenbrynet». - «Da må vi tøm barnehagen. Vi må ta alle bildan vårres heim, åssa klean...alt» - «Eg villa aldri i verden ha mista tegnerommet vårres», - «Jeg er redd dem skal erte meg». - «Jeg hadde ikke blitt hentet, da måtte jeg ha sprunget hjem, for han pappa veit ikke hvor jeg er....eg kunne ha gått meg vill. - «Hvis barnehagen blir borte må vi fløtt igjen og da må ho mamma kjør langt - «da mått vi jo berre vær heime» . - «Da må vi bygg den på nytt» . - «Eg vil bytt barnehage. Eg vil ha en anna barnehage, en ny barnehage» - «Eg ska ha barnehage hjemme hos meg» - «hvis eg ikke hadde barnehagen mått eg berre vært heime og øva på koret» - «Vi må ha en plass å lek» - «litt for mye unga, vil ikke være der» - «Kanskje vi kan vær hos ho Susanne» - «Det kan bi så mange unga at jeg ikke ser noen eg kjenn fra før» - «Enn om det ikke blir plass til alle de voksne?»

- «Jeg må grave ned barnehagen med gravemaskin hvis den blir borte»
- «Vi kan ikke fær i en barnehage vi ikke har begynt i.»
- «Vi skal jo begynne på skola snart»
- «Det bi kult å bytt barnehage»
- «Vi ska pass på at ingen tar barnehagen vårres»
- «eg har det veldig godt i barnehagen. Det e artig å lek»
- «barnehagen min e kul. Den e fint laga»
- «bra da får vi nye leker som er gøy» «Vi kan få nye venna og lek i lag»
- «Når eg bi stor ska eg bygg hus her barnehagen e, til deg og deg også.
- «Da måtte vi jo gjort lekse» «Søsteren min sier at hun skal begynne på en annen skole».

Vurderinger av barns innspill

Tabellen viser konsekvenser barn er opptatt av og vurdering av disse. K/L beskriver om konsekvensen er langsiktig(permanent) eller kortsiktig. Gult betyr at det kan være behov for et tiltak.

Alder	Konsekvens ihht kunnskap fra barn	Alvorlighetsgrad og andel berørte barn	Kortsiktig/ Langsiktig konsekvens	Vurdering	Kommentar, ev. avbøtende tiltak
Barnehagealder	Tap av relasjoner andre barn og voksne	Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	K		Godt overgangsarbeid blir viktig
	Tap av barnehage i nærmiljøet for noen	Tap av lekeplass og møteplass	L		Finnes andre barnehager i noen kretser. Lekeplass kan kompensere noe.
	Stress og usikkerhet knyttet til det nye	Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	K		Godt overgangsarbeid blir viktig
	Overganger til skolen		K		Løses på samme måte som i dag.
	Nye rutiner og omgivelser	Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	L		Godt overgangsarbeid blir viktig
		Vil merkes særlig i hente og bringe situasjonen	L		Gode rutiner knyttet til hente og bringesituasjon må utarbeides. Handler ellers om organisering i hverdagen.
	Større barnehage		L		Bemanningsnorm gjelder. Handler om organisering
	Større barnegrupper		L		God informasjon og godt planlagt overgangsarbeid blir viktig ved endringer.
	Usikkerhet om situasjonen, hva som skal skje	Alle	K		
		Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	K		Godt overgangsarbeid blir viktig
Småskoletrinn	Vennskap kan bli splittet opp		L		*Egen vurdering knyttet til sikkerhet
	Skolevei og buss		L		Kan ivaretas på andre måter
	Tilknytning til nærmiljø		L		
	Tilknytning til skole		L		
	Undervisningen blir dårligere				Ikke noe tyder på dette. Lærernorm gjelder.
	Ønsker oppgradering og oppussing ute og inne				
		Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	K		Informasjon og tryggingstiltak. Godt overgangsarbeid
	Føler på usikkerhet og bekymring		L		Norm for lærertetthet følges. Klasseromsnorm.
	Redd for overfylte klasserom, kaos og bråk		L		
	Redd for effekten knyttet til idrett og fotballlag	Konsekvens for fritid	L		
Mellomtrinn		Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	K		Godt overgangsarbeid blir viktig
	Vennskap kan bli splittet opp. Nye etableres		L		Norm for lærertetthet følges. Klasseromsnorm.
	Bekymret for at det skal bli for fullt		L		
	Redd for effekten knyttet til idrett og fotballlag	Konsekvens for fritid	L		
	Bekymret for reisevei ved skolebytte		L		
	Bekymret for mindre fritid grunnet reisevei		L		
	Sikkerhet på skoleveien. Spesielt Bustneslia		L		*Egen vurdering knyttet til sikkerhet
	Undervisningen blir dårligere. Vanskeligere å få hjelp fra lærere				Ikke noe tyder på dette. Lærernorm gjelder.
					Forskning viser at det er skolemiljøet som er av betydning. Ikke relatert til skolens størrelser.
	Bekymret for mer mobbing ved større skole		L		Norm for lærertetthet følges. Klasseromsnorm.
Ungdomstrinn	Fuller busser og overfylte klasserom		L		
	Redd for effekten knyttet til idrett og fotballlag	Konsekvens for fritid	L		
		Gjelder i omstillingen, alle som blir berørte	K		Godt overgangsarbeid blir viktig
	Vennskap kan bli splittet opp		L		Forskning viser at det er skolemiljøet som er av betydning. Ikke relatert til skolens størrelser.
	Bekymret for økt risiko for mobbing på større skoler				
	Konsekvenser for idrettslag og fritidstilbud	Konsekvens for fritid			Norm for lærertetthet følges.
	Mindre tilpasset opplæring og mindre hjelp				
	Redusert fritid	ved lang skoleskys			
	Tilknytning til nærmiljø		L		Kan ivaretas på andre måter
	Lang skolevei for noen		L		*Egen vurdering knyttet til sikkerhet
	Synes Rana u får for lite ressurser				
	Frykter plassmangel og overfylte klasserom ved sammenslåing av ungdomstrinn. Kapasiteten til spesialrom og nok utstyr og lærere		L		Norm for lærertetthet følges. Klasseromsnorm.
	Frykter konsekvenser for lokalsamfunnet (Utskarpen og Storforshei)		L		
	Elevene ønsker å bli hørt og tatt på alvor i prosessen				

Barns synspunkter er i stor grad preget av antagelser om at noe nytt vil føre til en forverret situasjon, for eksempel mer mobbing eller mindre hjelp fra de voksne. Ved de skolene hvor det foreslås at nye elever kommer inn bemerker elevene at de er redd for at det skal bli trangt og noen mener det vil kunne føre til mer bråk og uro. Barn og elever ser for seg at flere elever sammen vil føre til et dårligere skolemiljø. Kunnskapen som er hentet inn om dette i teorigrunnlaget indikerer at godt eller dårlig skolemiljø handler om andre faktorer.

At vennskap kan splittes opp, er en reel problemstilling. Så langt det er mulig bør en gjøre kartlegginger av relasjoner og ta hensyn til disse i en overgang. Nye vennskap vil naturlig dannes, men alle bør ha med seg noen de har god relasjon til i en overgangssituasjon.

Generelt er flere utrygge på grunn av at det introduseres noe nytt som de enda ikke kjenner konsekvensene av. Dette er naturlige reaksjoner på en usikker situasjon. Godt overgangsarbeid blir viktig alle steder hvor barn berøres av endringer.

Omsorg, beskyttelse og sikkerhet

Tabellen viser momenter som er vurdert. K/L beskriver om konsekvensen er langsiktig(permanent) eller kortsiktig. Rødt betyr lang eller utrygg skolevei.

Konsekvens	Alvorlighetsgrad og andel berørte barn	Vurdering	Kommentar. Ev. avbøtende tiltak
Skonseng inn i Storforshei og Storforshei 1-7	Reisetid		Fylkeskommunalt vedtak om skyss
Grønnlia - Storforshei	1 barn på barnetrinn, 22,2 km, 1 time		
Hjartåsveien - Storforshei	1 barn på barnetrinn, 27,3 km,		Går på storforshei i dag
Nylaengveien - Storforshei	1 barn på barnetrinnet 28,2 km		Går på storforshei i dag
Røvasstalveien - Storforshei	7 barn på barnetrinnet, 23- 28,4 km, 1,5 t		
Svartisdalveien - Storforshei	1,5 t		
Skonseng inn i Storforsheim 1-10	Reisetid		Fylkeskommunalt vedtak om skyss
Hjartåsveien - Storforshei	1 barn på b.trinn, 2 på u.tr 27,3 km		
Nylaengveien - Storforshei	1 barn på b.tr, 2 på u tr 28,2 km		
Grønnlia - Storforshei	1 barn på barnetrinn, 22,2 km, 1 time		
Røvasstalveien - Storforshei	7 barn på barnetrinnet, 23- 28,4 km, 1,5 t		
Svartisdalveien - Storforshei	1,5 t		
Laliaveien - Storforshei	1 barn på 10 trinn. 30 km		
Langvassveien - Storforshei	2 barn på 10 trinn 20,2+35,8 km		
Saltengveien(Grønfjld) - Storforsheim	1 barn på u.trinn, 21,4 km		
Skonseng legges ned og fordeles Gruben og Storforshei og Selfors	Reisetid		Fylkeskommunalt vedtak om skyss
Plurdalsveien - Gruben	8 barn, 13,5 - 21,3 km		
Plurdalsveien - Selfors	8 barn, 12,6 - 22,9 km		
Plurdalsveien - Storforshei	8 barn, 15, 3 - 25,6 km		4 barn har 25,6
Sagheiveien - Gruben	8.barn 17,8 - 20,7 km		
Svartisdalveien - Storforshei	1,5 t		2 barn har 30,4
Lynghheim til Selfors eller Gruben	Sikkerhet på skolevei		Kommunalt vedtak om skyss
	71 elever. Kryssing av E12 og E6, dobbel kjørefelt inn i rundkjøring. Lite oversiktlig. Kryssing nederst i Norlandsveien under vikabandet - uoversiktlig.		Kommunalt vedtak om skyss på grunn av særlig vanskelig skolevei
Barn på Lynghheim, Langmoheia, Sagbakken og Reveln	20 elever. Ungang og Revelbakken er ikke forsvarlig skolevei for de minste.		Kommunalt vedtak om vinterskyss/skyss
Revelmyra til Gruben			Fylkeskommunalt vedtak om skyss
Ungdomstrinn utskårpen legges ned			
			Ingen bygningsmasse har elementer som fører til risiko for barnas sikkerhet. Vedlikeholdsplan foreligger for lukking av bygg med generelle avvik/manglende godkjenning
Bygningsmasse	Inneklima, andre risikofaktorer		Radonsperre. Tiltak utført.
Skonseng	Radonmålinger		
Belastninger struktursaken i seg selv skaper for barn	Skaper utrygghet for mange		God informasjon. Trygge barn på at voksne tar ansvar. Voksne som trygger.

Sikkerhet er en viktig del av barnas skolehverdag, og det er avgjørende at barna ikke utsettes for situasjoner som kan innebære fysisk eller psykisk skade. Dette omfatter blant annet farer

knyttet til inneklime, skader fra bygningens tilstand, og risikofaktorer på skoleveien, som lange eller farlige ruter. Vi kjenner ikke til at det foreligger noen risiko knyttet til dagens bygningsmasse og legger derfor til grunn at disse er i forsvarlig stand.

Estimert reisetid er utformet med utgangspunkt i logistikken som ligger i dagens struktur. Når strukturen endres kan også reisetiden bli endret til det bedre, da dette vil føre til at det må ruteplanlegges på nytt. Hva den nye reisetiden eventuelt blir vet man ikke før ny plan er lagt.

Betydningen av et godt og inkluderende læringsmiljø er et sentralt i spørsmålet om beskyttelse. Elevene har rett til å ha et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring. Dette krever aktivt arbeid med læringsmiljø, positive opplevelser og støttende relasjoner. Forutsetningene for å lykkes med dette er i utgangspunktet uavhengig av skole/barnehagestruktur.

Struktursaken skaper følelser og mange meninger om hva som er rett og galt for barn. De voksne bør ha et bevisst forhold til skjerming av barn. I noen tilfeller klarer ikke voksne å skille mellom egne følelser og meninger og barnas meninger og følelser. Hvis fokuset blir på problemer og hindringer, negative følelser og uro, kan dette skape unødvendig utrygghet hos barna. Det er en balansegang mellom engasjement og kampvilje på den ene siden og uro, nedstemthet og utrygghet på den andre siden. De voksne bør derfor ha et særskilt ansvar for å trygge barn uansett hva som skjer i forhold til endringer.

Det kan være betryggende for barn å bli forsikret om at de voksne skal finne en god løsning for alle barn i kommunen, og at alle barn skal sikres best mulig kvalitet på undervisningen, gode læringsforhold og nok ressurser til å ivareta alle behov barn kan ha. Dette er for eksempel nok pedagoger og ansatte, men også andre funksjoner som trengs i laget rundt barnet som eksempelvis skolehelsetjeneste, PPT, og familietjeneste.

Barnas sårbarhet

Tabellen viser momenter som er vurdert. K/L beskriver om konsekvensen er langsiktig(permanent) eller kortsiktig. Rødt betyr at konsekvens kan bli stor for noen barn. Gult betyr at tiltak er nødvendig.

Konsekvens	Alvorlighetsgrad og andel berørte barn	K/L	Vurdering	Kommentar. Ev. avbøtende tiltak
Lokalisering av Ravo i grunnskole				
Barn/unge kan oppleve sosial kontroll og utrygghet i skolehverdagen der hvor foresatt og barn havner i samme miljø		L		Andre lokaler til RaVo
Ravo samarbeider med BV, familietjeneste, flyktningetjeneste, helse, politi osv. Det kan oppleves som belastende spesielt for barn som er fra familier som er involvert		L		
Voksne med traumer kan oppleve stress i et skolemiljø med barn		L		Kan oppleves utrygt for barn
Barn med særskilt sårbarhet				
Barnet kan oppleve angst, usikkerhet og sorg over å miste kjente omgivelser, venner og voksne de stoler på	Kan være alvorlig uten riktig hjelp og kompetanse i overgangssituasjonen			Innviduell overgangsplan
Flytting til et nytt miljø kan føre til vansker med å danne nye vennskap, noe som kan resultere i følelser av ensomhet og isolasjon				Innviduell overgangsplan
Barnet kan ha vansker med å tilpasse seg nye rutiner, forventninger og læringsmetoder				Innviduell overgangsplan
Endringer i barnets liv kan også påvirke familiens dynamikk. Foreldrene kan oppleve stress, noe som kan påvirke deres evne til å støtte barnet				Innviduell overgangsplan
Stress og usikkerhet hos barnet kan komme til uttrykk gjennom atferd, økt irritabilitet, tilbaketrekning eller utfordringer med impuls kontroll				Innviduell overgangsplan
Miljøet kan påvirke deres følelse av identitet og tilhørighet				Innviduell overgangsplan
Tap av læringsutbytte i overgangssfasen				

Alle barn som blir berørte utgjør en sårbar gruppe i seg selv fordi de er barn som er i utvikling, og hvor hensynet til stabilitet og kontinuitet som utgangspunkt er viktig.

For å ivareta barnets beste er det viktig å minimere usikkerhet og utrygghet. Hensynet til barnets trygghet og stabilitet bør derfor være en sentral faktor i alle vurderinger og beslutninger som berører deres hverdag. Barn er også robuste og har evne til å tilpasse seg og komme seg gjennom utfordringer, både fysisk og følelsesmessig. Barn kan møte nye situasjoner med nysgjerrighet kan håndtere både små og store påkjenninger. Støtte fra omsorgsfulle voksne som hjelper barn å utvikle robusthet og bygge trygghet vil være viktig.

Noen barn er særlig sårbare. Særlig sårbare barn er de som av ulike grunner har større risiko for at endringer kan påvirke deres helse, utvikling og trivsel negativt. Slik sårbarhet kan handle om forhold i barnets omgivelser, familiesituasjon eller individuelle faktorer.

Sårbarhet knyttet til familiesituasjon kan handle om barn av foreldre med rusproblemer eller psykisk sykdom, barn som opplever omsorgssvikt eller barn med flyktning- eller innvandrerbakgrunn (kan møte språklige og kulturelle barrierer, samt utfordringer med integrasjon og traumer fra tidligere erfaringer).

I barns omgivelser i en skole eller barnehagehverdag vil mobbing eller utestengning kunne bidra til angst, depresjon og lav selvfølelse, noe som igjen kan påvirke både skoleprestasjoner og sosiale relasjoner. En mobbesituasjon vil gjøre alle de berørte barna særskilt sårbare.

Individuelle faktorer kan handle om forhold ved barnet selv som gjør at barnet har behov eller utfordringer som kan påvirke læring, utvikling og trivsel. Dette kan eksempelvis handle om læreversker, konsentrasjonsversker, atferdsversker, språkversker eller

utviklingsforstyrrelser. For denne gruppen vil det være behov for skreddersøm eller individuelle tiltak knyttet til en overgangssituasjon til noe nytt.

Ivaretagelse av barn med særlige behov

Det som gjelder for barn generelt, vil også være gjeldende for sårbare elever. Sårbare barn er ikke en ensartet gruppe. En avgjørende faktor for hvor stor inngripen en endring vil bli for barn, vil avhenge av i hvor stor grad vi lykkes med overgangsarbeidet til det nye. Kvalitet i overgangsarbeid handler om å sikre at overganger er godt planlagt, koordinert og tilpasset den enkeltes gruppe eller individs behov. Barn og unge opplever trygghet når overgangene er forutsigbare og de får oppfølging av voksne som kjenner dem godt og kan støtte og styrke. Overganger blir best når ulike parter samarbeider og utveksler relevant informasjon om barnet. For å få til god kvalitet i overgangen er det viktig at elevens styrker, utfordringer og behov vurderes. God foreldreinvolvering bidrar til en helhetlig forståelse og sikrer at overgangen støttes også i hjemmet. Ved særlige behov må flere parter som PPT, helsepersonell og andre samarbeidsinstanser også bidra i overgangen.

Kvalitet i overgangsarbeid kan dempe stress og redusere følelsen av usikkerhet, noe som er særlig viktig for sårbare barn. Godt planlagt overgangsarbeid vil forebygge usikkerhet og utrygghet og bidra til forutsigbarhet for barna. Skoler og barnehager driver overgangsarbeid allerede i dag og har gode rutiner, kompetanse og perspektiver på dette. En god overgang gjør det lettere for barnet eller ungdommen å føle seg hjemme i den nye situasjonen og øker sannsynligheten for trivsel og mestring.

Barnets rett til helse

Tabellen viser momenter som er vurdert. K/L beskriver om konsekvensen er langsiktig(permanent) eller kortsiktig.

Konsekvens	Alvorlighetsgrad og andel berørte barn	K/L	Vurdering	Kommentar. Ev. avbøtende tiltak
Tilgang på skolehelsetjeneste	Alle barn	L		Rekruttering av helsesykepleiere er utfordrende. Skal være tilstedeværelse på alle skoler.
Rett til hvile	Lang skoleskys og lite fritid for noen	L		
Rett til fritid og lek	Lang skoleskys og lite fritid for noen	L		
Inneklima - ventilasjon	Lynghheim, Skonseng, Storforshei, Rana U	K		Vedlikeholdsplan for Rana kommune og lukking av avvik ihht miljørettet helsevern. Forslag om nybygg Storforshei.
Vennskap og relasjoner	Barn påpeker nære relasjoner de ønsker å bevare i skolehverdagen.			Ta hensyn til vennskap og relasjoner i overganger.
Trygghet og læringsmiljø	Berører alle barn i et forebyggende perspektiv at vi greier å skape trygge og inkluderende miljøer			barnehageloven. Dette krever god kompetanse, henger sammen med nok pedagoger og annen tverrfaglig kompetanse.
Overganger mellom skoler - flere		K		Gode overgangsordninger som bidrar til en trygg overgang
Proessen med usikkerhet i seg selv		K		Informasjon som kan trygge om situasjonen. Voksne som trygger.

Tilgang på kvalifisert personell til helsestasjons- og skolehelsetjenesten vil ha betydning for elevenes tilgang på skolehelsetjeneste.

Alle som jobber i barnehagen, må følge med på at barna har det bra. Hvis en voksen vet om, eller tror at et barn blir mobbet, plaget, eller på andre måter ikke har det bra, skal hun eller han alltid:

- ✓ gripe inn og stoppe krenkelsen med en gang.
- ✓ si ifra til styrer i barnehagen.
- ✓ undersøke hva som har skjedd.
- ✓ sette inn tiltak, og lage en plan for å sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

For å sikre skoleelevens rett til et trygt og godt skolemiljø har skolen en aktivitetsplikt. Denne skal sikre at skolen handler raskt og riktig når en elev ikke har det bra på skolen.

Alle som jobber på skolen har plikt til å følge med, gripe inn og melde fra hvis de får mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har en plikt til å undersøke saken og sette inn egnede tiltak.

Aktivitetsplikten er delt inn i fem delplikter.

- ✓ følge med på at elevene har et trygt og godt skolemiljø
- ✓ gripe inn mot krenkelser (som mobbing, vold, diskriminering og trakassering) og stoppe det med en gang, hvis det er mulig
- ✓ varsle rektor ved mistanke eller kjennskap om at en elev ikke har det trygt og godt
- ✓ undersøke hvordan eleven har det og hva som har skjedd
- ✓ rette opp situasjonen med egnede tiltak og lage en skriftlig plan for tiltakene

Barnas rett til utdanning

Tabellen viser momenter som er vurdert. K/L beskriver om konsekvensen er langsiktig(permanent) eller kortsiktig.

Konsekvens alle alternativer	Alvorlighetsgrad og andel berørte barn	K/L	Vurdering	Kommentar. Ev. avbøtende tiltak
Barnevennligheten i barnehagenes fysiske miljø endres		L		Barnehagemiljø i samsvar med regelverk og normer.
Barnevennligheten i skolens fysiske miljø endres		L		Skolemiljø i samsvar med regelverk og normer.
		L		
Mulighet for gode undervisnings- og læringsformer inne og ute		L		
Muligheten for gledesfylte aktiviteter inne og ute		L		
Tilgang på kompetanse. Pedagoger, fagarbeidere og støttesystem.	0 - alternativene vil gjøre dette elementet mer utfordrende i fremtiden enn hvis endringer og samordning i færre enheter gjennomføres	L		Vil bli stadig mer utfordrende innenfor dagens struktur. Samordning og større fagmiljøer kan lette for dette
Lærernorm	Opplæringsstilbud må være samsvar med regelverket.			Ressursfordeling
Klassestørrelser	angår alle			veiledende norm som er utledet av størrelse på klasserom og m2 pr elev.
Pedagogisk miljø	angår alle - tilrettelagt læringsmiljø			Funksjonelle skolebygg for undervisning
Skolemiljø (psykologisk og fysisk)	angår alle - trygt og godt skolemiljø			God ledelse og strukturerte planer for å følge med

Hensynet til barnets beste kan vurderes på gruppenivå når det gjelder kvalitetsforbedringer i skolehverdagen og utforming av et barnevennlig miljø. Slike hensyn er relevante for alle barn i en gruppe, for eksempel når man søker å gi gode fysiske rammer som fremmer hensiktsmessige undervisnings- og læringsformer, og tilrettelegger for gledesfylt aktivitet både innendørs og utendørs.

Barns rett til utdanning blir særlig viktig hvis kvaliteten på skolemiljøet påvirkes. Et miljø som oppmuntrer til læring og trivsel bidrar til en bedre skolehverdag for alle barn, og støtter opp under barnevennlighet i fysiske og sosiale miljø. Dette hensynet er også avgjørende i vurderingen av muligheter for varierte og tilpassede læringsmetoder, både i klasserom og uteområder, som gir barna positive og inkluderende opplevelser i skolehverdagen

Barnehagefaglige og skolefaglige hensyn:

Nasjonale sektormål for barnehage og skole peker på at:

- ✓ alle barn og elever har et godt og inkluderende leke- og læringsmiljø
- ✓ barn og elever som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet sitt potensial
- ✓ de ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse
- ✓ alle har god tilgang til relevante tilbud av høy kvalitet (barnehage).
- ✓ alle lykkes i opplæringen og utdanningen (skole)

Barnehager og skoler har som sitt viktigste mål å skape et inkluderende miljø som fremmer barns trivsel, læring og utvikling. I Norge er denne innsatsen forankret i barnehageloven og opplæringsloven, som fastsetter at alle barn skal ha rett til et trygt og stimulerende leke- og læringsmiljø. Regjeringen har også etablert sektormål som gir retningslinjer for arbeidet i

barnehage og skole, med søkelys på høy kvalitet i tilbudene, tidlig støtte til de som trenger det, samt kompetente ansatte.

Sektormålene understreker viktigheten av at barn og elever møtes med respekt og får mulighet til å utvikle sitt potensial. Dette innebærer blant annet at alle ansatte i skoler og barnehager må ha tilstrekkelig kompetanse til å møte barns behov og tilrettelegge for gode utviklingsmuligheter.

Barnehagelovens første paragraf legger vekt på et nært samarbeid mellom barnehagen og hjemmet for å støtte barnas omsorgsbehov og fremme lek, læring og utvikling. Dette inkluderer at barn får utforske og uttrykke sin kreativitet, lære grunnleggende ferdigheter og utvikle evnen til å ta ansvar for seg selv, andre og naturen. Barnehagene skal også fremme demokrati og likestilling, og motarbeide diskriminering.

Skolefritidsordningen (SFO) bygger på de samme grunnleggende verdiene som barnehagen og grunnskolen, og disse verdiene skal prege både innhold og arbeidsmåter. I grunnskolen er opplæringen rettet mot å forberede elevene på et liv som aktive samfunnsdeltakere. Dette skjer gjennom opplæring i kunnskaper, holdninger og ferdigheter som skal gi dem verktøyene til å mestre hverdagen og fremme nysgjerrighet og læringsglede.

For å lykkes med disse målene, er det nødvendig med barnehage- og skoleanlegg som legger til rette for mangfoldige leke- og læringsaktiviteter og at de ansatte har høy kompetanse. Kommunen spiller en viktig rolle i å sikre både kvalitet i anleggene og nødvendig kompetanse i barnehager og skoler.

Det er plikt til å gå på skole mens barnehage ikke er et lovpålagt tilbud. Dette teamet handler derfor først og fremst om skolen og at barn har rett til utdanning. De ulike alternativene som er oppe til vurdering innen skolestruktur vil sikre og opprettholde undervisningskvalitet i et barnevennlig miljø. Barns rett til utdanning blir ivaretatt i de ulike forslagene.

Barnas rett til utdanning ivaretas hvis regler og normer for pedagogisk miljø i bygg og utemiljø er ivaretatt, pedagognormtall holdes, det finnes rutiner som ivaretar retten til et trygt og godt miljø og ellers er i tråd med barnehageloven, opplæringsloven og rammeplan/læreplan.

Foreløpige vurderinger og innspill til prosessen

Barnehagen og skolen har en sentral rolle i barns liv. De er ikke bare nødvendige for å oppfylle barns rett til utdanning, men også for å oppfylle andre rettigheter, for eksempel retten til utvikling, forebyggende helsearbeid og beskyttelse. Godt kvalifisert personell, både pedagoger og andre i laget rundt, er en viktig faktor for at barna skal få oppfylt sin rett til utdanning, helse, beskyttelse og utvikling.

Endringer i oppvekststruktur vil gi konsekvenser i barns liv. Vurderingene som er gjort skiller mellom kortsiktige og langsiktige konsekvenser. En langsiktig konsekvens er en konsekvens som vil gjelde over lengre tid, eksempelvis tiden i buss for barn fra et gitt område. Kortsiktige konsekvensene handler om endringer barn får som en følge av nedleggelse, altså selve overgangen til en ny struktur. Dette er konsekvenser som vil avta eller bli borte når en ny struktur har satt seg. For eksempel vil et barn som starter i 1.klasse ikke ha et opplevd forhold til hvordan strukturen var tidligere. At en konsekvens er definert som kortsiktig betyr ikke at den her og nå ikke er av betydning for de barna det gjelder.

Å ikke gjøre noen endringer vil også medføre konsekvenser. Disse vil handle om mulighet til å kunne gi individuelle tilpasninger og nok tilgjengelig fagkompetanse. Dette vil i størst grad gå ut over de sårbare barna og de som har behov for ekstra hjelp. De fleste løsninger vil kreve avbøtende tiltak. Spesielt er disse tiltakene knyttet til selve strukturendringen.

For å kunne gi en helhetsvurdering av hva som vil være best for barn på sikt er det viktig å forholde seg til hvilke rammer som er gitt og hvilke rammer som kan påvirkes. Det er gitt at det blir færre barn i Rana kommune og at de statlige overføringene til barn og unge reduseres med bakgrunn i dette. Spørsmålet i vurderingen blir dermed hva som, med disse forutsetningene, vil bli det beste på sikt og hvilke anbefalinger som kan gis når tilpasninger er nødvendig.

- Det er viktig at kommunen velger løsninger som sikrer en god fordeling av de tilgjengelige ressursene. Alle barn i kommunen bør møte nok bemanning i henhold til gjeldende regelverk, og enhetene bør ha det handlingsrommet som trengs for å kunne jobbe forebyggende og med tilpasset opplæring i skoler og barnehager.
- Det er viktig å kunne opprettholde de nødvendige støttetjenestene i laget rundt barn slik at barn og unge sikres skolehelsetjenester, støtte til familien og individuell tilrettelegging ved behov for dette. Alle barn som har opplevd noe vanskelig eller skadelig har rett til hjelp
- Oppvekststrukturen må sikre at barn med ulike behov får riktig tilrettelegging. Herunder spesialundervisning, tilpassede læringsressurser, støttepersonell og universell utforming av byggene.
- Barns fritidstilbud er også av betydning selv om dette ikke er lovpålagt og ikke omhandler retten de har til utdanning. Barn har rett til lek, fritid og hvile, og til å delta i kunst- og kulturliv.
- Skolebarn og barnehagebarn bør ha tilgang på kvalifiserte pedagoger, oppdaterte læremidler og et trygt læringsmiljø for å sikre kvalitet i tilbudet.

- Avstanden mellom skolen og barnas hjem bør hensyntas når en ser på hvilke skoler som velges i en strukturendring. Kortest mulig reisevei kan bidra til en god balanse mellom skole, lek og fritid.
- Valg av struktur bør være bærekraftig både økonomisk og sosialt, slik at det blir stabilitet og ro til arbeid med kvalitet. Når endringer først er besluttet anbefales en snarlig iverksettelse. Lange perioder med usikkerhet er ikke i barnas interesse.
- Elevene på Rana u mener det er fullt i klasserommene og ved Storforshei og Utskarpen har mange lang skoleskyss til sentrum. Elevmiljøet og tilgang på kompetanse ved skolene i Utskarpen og Storforshei er i dag tilstrekkelig til at ungdommenes perspektiver knyttet til lokaler, skoleskyss og fritid kan tillegges vekt.
- Barns sikkerhet på skolevei gjør at skoleskyss fra områder som i dag sogner til Lyngheim over til Selfors frarådes. Det er mulig å sette inn skoleskyss som tiltak. Likevel vil en slik løsning bidra til et økt «barnetråkk» i et utsatt trafikalt område.
- Endring i strukturen vil kreve gode overgangsplaner for alle barn og elever som blir berørt. Barn og unge er opptatt av vennskap og relasjoner. Det er viktig å starte arbeidet med å bygge relasjoner i forkant av endringen. Besøk og god kjennskap til de fysiske byggene er også viktig. I planleggingen må vennskap og relasjoner hensyntas når en ser på ny elevsammensetning/gruppesammensetning. Særsilt sårbare elever må kanskje ha en trygg voksenperson med seg i overgangen.
- Dersom et skolebygg skal fungere som barnehage blir den nye utformingen av det fysiske miljøet viktig. Løsninger som velges må fremme det pedagogiske arbeidet for barnehagen som er annerledes enn for skolebarn. I barnehagen anser man rommet som den 3. pedagogen. Barn må kunne velge flere typer rom, og pedagogene må ha tilgang på flere rom som gir mulighet til inndelinger i grupper. Det fysiske læringsmiljøet er av stor betydning for kvaliteten i barnehagen. Det trengs flere arenaer for undersøkende aktiviteter.
- Ved nedleggelse av barnehager vil kriterier rundt overflytting til andre barnehager bli viktig.
- Områder som mister barnehage eller skole mister en sosial arena og møteplass i sitt nærmiljø. Det bør vurderes om andre arenaer kan bøte noe for dette som eksempelvis lekeplasser eller andre nærmiljøanlegg.
- Sambruk mellom grunnskole og voksenopplæring frarådes.